OPŁATĘ POCZTOWĄ UISZCZONO GOTÓWKĄ

DZIENNIK URZĘDOWY
KURATORIUM
OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Nr 3 LWÓW, DNIA 31 MARCA 1938 R. ROK XLII

„TAK JAK KONIECZNĄ JEST NARODOWI SZKOŁA, TAK SAMO KONIECZNYM JEST PRZEJŚCIE MŁODZIEŻY PRZEZ WOJSKO. DOPIERO SZKOŁA I WOJSKO CZYNIĄ CZŁOWIEKA DOJRZAŁYM I DAJĄ MU MOŻNOŚĆ WYKONANIA WSZYSTKICH OBOWIĄZKÓW OBYWATELSKICH". —

JÓZEF PIŁSUDSKI

TREŚĆ

Poz.		Str.
1.	Regulamin hufców szkolnych	107
2.	Plan godzin w państwowym liceum pedagogicznym	110
3.	Regulamin internatów	111
4.	Zwolnienia od egzaminu z języka łacińskiego przy egzaminie ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego	113
5.	Wizytatorzy nauki religii greckokatolickiej	114
6.	Programy wycieczek krajoznawczych	115
7.	Zmiana przepisów o specjalnym podatku od wynagrodzeń	121
8.	Normy wynagrodzenia członków komisji na egzaminach dojrzałości	122
9.	Z Dziennika Ustaw	123
10.	Organizacja szkół	123
11.	Wykaz szkół rolniczych w Okręgu Szkolnym Lwowskim	124
12.	Komunikaty	125
13.	Konkursy	125
14.	Z żałobnej karty	126
15.	Ruch służbowy	127
16.	Sprostowania	127
	Dział nieurzędowy:	
17.	Dr Tyrowicz Marian „Z rozważań nad typem lektury historycznej dla gimnazjum"	128
18.	Dr Blaustein Leopold „Z wspólnego warsztatu"	133
19.	Z działalności Ognisk Metodycznych	136
20.	Wykaz cenniejszych dzieł znajdujących się w bibliotekach Ognisk Metodycznych	140
21.	Materiały szkolne	147
22.	Komunikaty nieurzędowe	153
23.	Konkurs	153

1.

ZARZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 25 lutego 1938 r. (Nr II W-1768/38)

w sprawie regulaminu hufców szkolnych

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Ministerstwa WR. i OP. z dnia 10 marca 1938, Nr. 2. poz. 30.)

Na podstawie § 18 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministra Spraw Wojskowych z dnia 10 września rb. Nr II W-8256/37 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12 z r. 1937 poz. 369) ustalam tymczasowy regulamin hufców szkolnych uzgodniony z Ministerstwem Spraw Wojskowych (Państw. Urzędem W. F. i P. W.).

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
W. Świętosławski

Załącznik do zarządzenia Min. W. R. i O. P. z dnia 25. II. 1938 r. (Nr II W-1768/38).

Tymczasowy regulamin hufców szkolnych.

§ 1. Hufce szkolne są jednostkami organizacyjnymi przysposobienia wojskowego na terenie szkół. Organizują je dyrektorzy (dyrektorki — przełożone) szkół z uczniów (uczennic) tych klas, w których według programu przysposobienie wojskowe stanowi przedmiot szkolny.

Hufce są męskie lub żeńskie i noszą nazwę szkoły: np. Męski Hufiec Szkolny Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego Nr 488 w Chełmie Lubelskim, Żeński Hufiec Szkolny Prywatnego Liceum i Gimnazjum Heleny Malczewskiej Nr. 422 w Zawierciu, Męski Hufiec Koedukacyjnego Liceum i Gimnazjum im. Bł. Ładysława z Gielniowa Nr 470 w Zakopanem, Męski Hufiec Państwowego Koedukacyjnego Liceum Handlowego Nr 117 w Sosnowcu. Hufce szkolne mogą posługiwać się również następującą nazwą skróconą: np. Męski Hufiec Szkolny Nr 488, Żeński Hufiec Szkolny Nr 422 itp.

Zadaniem hufców jest przeprowadzenie zajęć praktycznych, związanych z programem przysposobienia wojskowego. W tym celu hufce posiadają organizację wzorowaną na organizacji oddziałów wojskowych i w pracy wychowawczej stosują zasady, wzorowane na hierarchii i dyscyplinie wojskowej.

W przypadku zbyt małej ilości uczniów (uczennic) na zorganizowanie samodzielnego hufca Kurator Okręgu Szkolnego na wniosek Dyrekcji szkoły może zezwolić na przydzielenie młodzieży tej szkoły do zorganizowanego w tej samej miejscowości hufca innej szkoły.

§ 2. Hufiec szkolny stanowi stałe pogotowie O. P. L. Gaz. według osobnych instrukcji.

§ 3. Organizację hufca szkolnego przeprowadza dyrektor (dyrektorka-przełożona) szkoły.

W szczególności dyrektor (dyrektorka-przełożona):

a) wybiera w porozumieniu z komendantem obwodu przysposobienia wojskowego kandydata (tów) na komendanta (tów) hufca szkolnego i przedstawia go (ich) do zatwierdzenia Kuratorowi Okręgu Szkolnego; wyznacza spośród nauczycieli zastępcę komendanta hufca, o ile komendantem jest oficer służby stałej;

b) wybiera w porozumieniu z inspektorką żeńskich hufców licealnych kandydatkę na komendantkę hufca szkolnego i przedstawia ją do zatwierdzenia Kuratorowi Okręgu Szkolnego;

c) ustala na wniosek komendanta (tki) hufca ilość oddziałów (zespołów), w których nauka przysposobienia wojskowego będzie pobierana osobno;

d) zatwierdza plan realizacji programu przysposobienia wojskowego i czuwa nad jego uzgodnieniem z tokiem nauki innych przedmiotów, mających szczególniejsze znaczenie dla przygotowania młodzieży do obrony kraju;

e) wizytuje hufiec i bada wyniki jego pracy;

f) zaopatruje hufiec w potrzebne pomoce szkolne;

g) zaprasza stale obwodowego komendanta p. w. lub jego zastępcę a w szkołach żeńskich inspektorkę ż. h. l. na posiedzenia Rady Pedagogicznej, na których są omawiane sprawy hufców szkolnych.

§ 4. Na czele hufca szkolnego stoi komendant (ka) hufca, posiadający (a) kwalifikacje określone w § 7 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministra Spraw Wojskowych z dnia 10 września 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 369) i na

podstawie tego zarządzenia zatwierdzony (a) przez Kuratora Okręgu Szkolnego w porozumieniu z Dowódcą Korpusu na wniosek dyrektora (dyrektorki-przełożonej) szkoły, uzgodniony odnośnie komendantów hufców męskich z obwodowym komendantem p. w., odnośnie zaś hufców żeńskich — z inspektorką ż. h. l.

§ 5. Jeżeli komendantem hufca jest oficer służby stałej, dyrektor szkoły wyznacza spośród członków Rady Pedagogicznej zastępcę komendanta hufca, który sprawuje opiekę pedagogiczną nad hufcem.

W zakładach większych, w których ze względu na większą ilość klas naukę przysposobienia wojskowego prowadzi kilku nauczycieli, jeden z nich jest głównym komendantem hufca.

Głównego komendanta hufca wyznacza dyrektor szkoły po porozumieniu z obwodowym komendantem przysposobienia wojskowego.

§ 6. Inni nauczyciele, zajęci przy nauczaniu p. w. np. nauczyciele geografii, fizyki, chemii oraz w hufcach żeńskich lekarze (lekarki) szkolni, współdziałają w nauczaniu przysposobienia wojskowego na polecenie dyrektora szkoły według obowiązującego planu pracy komendanta hufca.

§ 7. Do pomocy w prowadzeniu praktycznych zajęć, wchodzących w zakres przysposobienia wojskowego młodzieży męskiej, obwodowy komendant p. w. przydziela jako pomocników instruktorów, którzy w czasie zajęć w hufcu szkolnym podlegają komendantowi hufca, względnie prowadzącemu ćwiczenia zastępcy komendanta.

§ 8. Komendant (ka) hufca:

a) układa szczegółowy program nauki przysposobienia wojskowego (przysposobienia do pomocniczej służby wojskowej), uzgadnia go na każdy okres nauki szkolnej z władzami p. w. i przedstawia do zatwierdzenia dyrektorowi szkoły;
b) wykonuje program nauki przysposobienia wojskowego (przysposobienia do pomocniczej służby wojskowej), prowadząc bezpośrednio, a w hufcach męskich przy pomocy przydzielonych instruktorów zajęcia praktyczne w hufcu i powierzoną mu część zajęć teoretycznych;
c) jest odpowiedzialny za sprzęt, oddany do dyspozycji hufca;
d) nadzoruje skrupulatne prowadzenie przez funkcyjnych powierzonych im obowiązków;
e) prowadzi dziennik zajęć hufca;
f) ocenia uczniów (uczennice).

§ 9. Komendant hufca występuje w czasie zajęć w hufcu w przysługującym mu mundurze wojskowym, komendantka — instruktorka P. W. K. w mundurze P. W. K.

W przypadku, gdy ze specjalnych powodów komendant hufca nie może wystąpić w mundurze, hufiec prowadzi na jego zlecenie i pod jego nadzorem umundurowany instruktor lub uczeń.

Odnośnie ekwipunku obowiązują komendantów hufców przepisy wojskowe.

§ 10. Główny komendant hufca korzysta w czasie zbiórek całego hufca z pomocy nauczycieli prowadzących naukę przysposobienia wojskowego w poszczególnych klasach. Komendanci ci są mu wtedy podporządkowani i podejmują na jego zlecenie część wyznaczonych im zadań.

§ 11. Dla celów szkoleniowych i organizacyjnych w zależności od swej liczebności męski hufiec szkolny dzieli się na plutony i drużyny, żeński hufiec szkolny dzieli się na drużyny, sekcje i patrole. Patrol żeński obejmuje najmniej 5 uczennic.

§ 12. Dla celów szkoleniowych i organizacyjnych komendant (ka) hufca wyznacza funkcyjnych którymi są: szef, plutonowy, drużynowy (a), sekcyjna, patrolowa, magazynier (ka), służbowy (a) dnia.

Obowiązki funkcyjnych ustala komendant (komendantka) hufca na wzór analogicznych służb w oddziałach wojskowych (P. W. K.). Funkcje są zasadniczo powierzone na określony czas.

Szef hufca nosi opaskę czerwoną szerokości około 11 cm, plutonowy czerwoną szerokości połowy opaski szefa hufca, drużynowy zieloną, szerokości około 11 cm, drużynowa opaskę zieloną szerokości około 11 cm, sekcyjna opaskę zieloną, szerokości połowy opaski drużynowej, patrolowa opaskę zieloną szerokości jednej czwartej opaski drużynowej, magazynier (ka) opaskę niebieską szerokości około 11 cm, służbowy (a) dnia opaskę czerwono-zieloną szerokości około 11 cm.

Funkcyjni (e) noszą opaski na lewym ramieniu.

§ 13. Zajęcia w hufcu męskim obejmują:

a) dwugodzinne lekcje w toku normalnej przedpołudniowej nauki szkolnej i w ramach tych lekcji ćwiczenia w strzelaniu na strzelnicy w ilości ustalonej szczegółowymi wskazówkami do realizacji programów;
b) cztery ćwiczenia półdniowe i pięć ćwiczeń nocnych;
c) kilkudniowe ćwiczenia organizowane w miarę możliwości w każdej klasie pod koniec roku szkolnego;
d) obóz p. w. organizowany w czasie wakacji letnich.

Zajęcia Hufca Żeńskiego obejmują:

a) dwugodzinne lekcje w toku normalnej przedpołudniowej nauki szkolnej;
b) cztery ćwiczenia półdniowe;
c) kilkudniowe obozy żeńskie.

§ 14. Kilkudniowe ćwiczenia hufca męskiego mają na celu:

a) przygotowanie junaków do życia w obozie;
b) wykończenie prac i ćwiczeń praktycznych;
c) odbycie tych ćwiczeń, których nie można było przeprowadzić w ciągu roku (np. strzelań).

§ 15. Uczniowie (uczennice), wchodzący (e) w skład hufca szkolnego noszą nazwę junaków (junaczek).

§ 16. Junacy podlegają przepisom szkolnym. W czasie zajęć w hufcu szkolnym obowiązują junaków zasady karności, wzorowanej na karności wojskowej. Junaków, występujących w mundurze, obowiązują przepisy o zachowaniu odnoszące się do uczniów szkół kadeckich.

§ 17. Do czasu wydania nowego zarządzenia junacy noszą mundur ustalony instrukcją P. U. W. F. i P. W. Nr 13 z dnia 21 maja 1929 r. L. dz. 6875.

Junacy noszą mundury na zarządzenie komendanta hufca. Mundur służy zasadniczo do wystąpień w formacjach zwartych oraz do ćwiczeń polowych. Wykłady teoretyczne, odbywane w klasie, nie wymagają noszenia munduru. W tym przypadku tę część nauki pobierają junacy w charakterze zwyczajnych uczniów szkoły.

Junaczki noszą mundurki szkolne. W czasie zajęć praktycznych i wystąpień zewnętrznych wkładają na prawe ramię opaski w barwie tarczy szkoły.

§ 18. Ekwipunek normalny junaków w czasie zajęć praktycznych składa się z pasa, łopatki i maski gazowej. Ekwipunek polowy obejmuje nadto: chlebak, karabin, bagnet i ładownice. Ekwipunek polowy junaczek składa się: z chlebaka i maski gazowej.

W obozie lub w specjalnych okolicznościach obowiązuje pełny ekwipunek wojskowy.

§ 19. Dyrekcja szkoły zwalnia od zajęć w hufcu szkolnym obcych poddanych na pisemną prośbę rodziców.

Komendant (tka) hufca zwalnia:

a) częściowo z powodu wady organizmu (kalectwa),
b) czasowo z powodu choroby na podstawie zbadania junaka (czki) przez lekarza szkolnego.

§ 20. Uczniom (uczennicom) częściowo zwolnionym od zajęć w hufcu należy powierzać funkcje administracyjne w hufcu lub przydzielać ich (je) do szkolnych organizacji młodzieżowych związanych z obroną kraju do wykonania konkretnie ustalonych zadań (np. do kół L. O. P. P., Ligi Morskiej i Kolonialnej, Kół Polskiego Czerwonego Krzyża).

§ 21. Junak (junaczka) podlega okresowym badaniom lekarskim, przeprowadzanym według osobnej instrukcji.

§ 22. Wyniki pracy junaka (junaczki) podlegają ocenie wyrażonej w stopniach na świadectwie szkolnym.

§ 23. Do udziału w obozie letnim zostają dopuszczeni uczniowie, promowani do następnej klasy.

Ocenę za pracę obozową wlicza się do oceny w następnym roku nauki.

§ 24. Wizytację hufców szkolnych z ramienia władz szkolnych przeprowadzają wszystkie osoby, sprawujące nadzór szkolny.

§ 25. Wizytację męskich hufców szkolnych z ramienia władz wojskowych przeprowadzają, po porozumieniu w granicach możliwości z dyrekcjami szkół, obwodowi komendanci przysposobienia wojskowego lub działający w ich imieniu zastępcy oraz specjalnie w tym celu upełnomocnieni przedstawiciele Dowódców Okręgów Korpusu i Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Wizytację żeńskich hufców szkolnych z ramienia władz wojskowych przeprowadzają, po porozumieniu w granicach możliwości z dyrekcjami szkół, instruktorki P. W. K., wyznaczone przez właściwego Dowódcę Okręgu Korpusu do pełnienia funkcji bezpośredniego nadzoru fachowego jako inspektorki żeńskich hufców licealnych oraz specjalnie w tym celu upełnomocnieni przedstawiciele (lki) dowódców okręgów korpusów i Ministerstwa Spraw Wojskowych.

O wynikach wizytacji powinien być zawiadomiony dyrektor (dyrektorka-przełożona) szkoły lub władze szkolne.

§ 26. Obwodowy komendant przysposobienia wojskowego lub działający w jego imieniu zastępca (inspektorka ż. h. l.) przeprowadza obok wizytacji hufców, po porozumieniu z władzami szkolnymi, odprawy komendantów (tek).

§ 27. Nadto obwodowy komendant p. w. (inspektorka ż. h. l.):

a) uzgadnia z dyrektorem kandydatów (tki) na komendantów (tki) i zastępców komendantów hufca,
b) ustala z komendantem (tką) hufca programy nauki p. w. (przyspos. do pomocniczej służby wojskowej) na każdy okres nauki szkolnej,
c) ustala po porozumieniu z komendantem (tką) hufca terminy wspólnych ćwiczeń hufców,

d) udostępnia hufcowi tereny ćwiczeń (strzelnice),

e) dostarcza broni wojskowej i sportowej, amunicji i sprzętu, potrzebnego do szkolenia,

f) przydziela do hufca pomocników instruktorów.

§ 28. Osoby, przeprowadzające wizytację hufców szkolnych, odbierają przed przystąpieniem do swych czynności raport od komendanta (tki) hufca, jeżeli młodzież występuje w mundurach przysposobienia wojskowego.

§ 29. Wystąpienia zewnętrzne hufca normują zarządzenia dyrektora (rki) szkoły po porozumieniu z organami przysposobienia wojskowego.

Hufiec szkolny występuje na zewnątrz jako formacja P. W. w odpowiedniej kolumnie pod dowództwem komendanta hufca.

§ 30. Hufiec szkolny wyznacza poczet sztandarowy dla sztandaru szkoły.

Poczet sztandarowy zachowuje się zgodnie z regulaminem, obowiązującym w oddziałach wojskowych.

2.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 5 marca 1938 r. (Nr II Pr-2178/38)

o planie godzin w państwowym liceum pedagogicznym

(Przedruk z Dziennika Urzędowego Ministerstwa WR. i OP. z dnia 10 marca 1938, Nr. 2. poz. 29.)

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Ustalam poniższy tygodniowy plan godzin w państwowym liceum pedagogicznym.

	Przedmioty i zajęcia	Klasy I	Klasy II	Klasy III
Obowiązkowe	Religia	2	2	1
	Język polski	4	4	2
	Historia	3	3	
	Matematyka	3	2	
	Fizyka i chemia	3	—	
	Gografia	—	3	
	Biologia	3	2	
	Praca własna ucznia	—	—	6*)
	Psychologia	3	—	2
	Nauczanie i wychowanie w szkole powszechnej	—	6	6
	Pedagogika z historią wychowania	—	—	6
	Życie dziecka w środowisku i zagadnienia życia współczesnego	3	3	3
	Przysposobienie wojskowe	2	2	2
	Rysunek	3	2	3**)
	Zajęcia praktyczne	—	2	
	Śpiew łącznie z chórem	3	3	1
	Ćwiczenia cielesne	2	2	2
	Ogółem	34	36	34
	Ponadto 2 godziny tygodniowo przysposobienia sportowego			
Nadobowiązkowe	Gra instrumentalna	1 — 2	1 — 2	1
	Język obcy nowożytny	2	2	—

*) Do wyboru ucznia 2 przedmioty spośród następujących: język polski, język obcy nowożytny, historia, matematyka, fizyka i chemia, geografia, biologia, życie dziecka w środowisku i zagadnienia życia współczesnego w wymiarze 3 godzin każdy.

**) Jeden przedmiot do wyboru ucznia.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1938 r.

§ 3. Z dniem 31 sierpnia 1938 r. traci moc obowiązującą okólnik Nr 75 z dnia 23 lipca 1937 r. (II Pr-6688/37) w sprawie planu godzin w klasie I państwowego liceum pedagogicznego. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 9, poz. 312).

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.
W. Świętosławski

3.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 5 lutego 1923 r.

w sprawie regulaminu internatów utworzonych przy seminariach nauczycielskich [1])

W celu uporządkowania organizacji internatów, utworzonych przy seminariach nauczycielskich i oddanych pod bezpośrednie kierownictwo wychowawcze Dyrekcyj i Rad Pedagogicznych, zatwierdzam następujący regulamin:

Regulamin internatu.

I. Organizacja zarządu.

§ 1. Pod względem administracyjnym internat podlega Radzie Opiekuńczej seminarium, zorganizowanej w myśl art. 18 „Dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych" (Dz. P. P. P. z 8 lutego 1919 r. Nr 14) pod względem pedagogicznym Dyrekcji i Radzie Pedagogicznej seminarium.

§ 2. Do kompetencji Rady Opiekuńczej należy:
Zatwierdzanie budżetu i ogólnego planu gospodarki;
Określenie wysokości wynagrodzenia funkcjonariuszy internatu;
Zatwierdzanie wysokości opłaty miesięcznej wychowanków;
Zatwierdzanie warunków umowy z przedsiębiorcą tam, gdzie wyżywienie wychowanków powierza się przedsiębiorcy na mocy specjalnej umowy:
Przyznawanie na wniosek Rady Pedagogicznej seminarium miejsc bezpłatnych i ulgowych w internacie i stypendiów z kwot przeznaczonych na ten cel w budżecie, a uzyskanych z dochodów z ogrodu i gospodarstwa, z zapomóg instytucyj samorządowych i społecznych oraz z dochodów nadzwyczajnych;
Kontrola działalności i kontrola rachunków internatu;
Inicjatywa w sprawie uzyskiwania zapomóg i ofiar na potrzeby internatu;
Składanie władzom szkolnym sprawozdań.

§ 3. Kierownictwo internatu sprawuje dyrektor seminarium bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem specjalnego kierownika internatu. Dla współdziałania z dyrektorem w kierownictwie tworzy się Zarząd Internatu, w którego skład wchodzą: dyrektor, kierownik internatu, delegat Rady Pedagogicznej w Radzie Opiekuńczej, lekarz szkolny i wychowawcy. Go-

[1]) Przy nowokreowanych liceach pedagogicznych winny być zorganizowane państwowe internaty, których podstawę organizacyjną normuje rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 5 lutego 1923 r. Rozporządzenie to zostało ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. z roku 1923, strona 37, nie było zaś ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Kuratorium O. S. L. Redakcja Dziennika Urzędowego K. O. S. L. chcąc uprzystępnić Dyrekcjom Liceów Pedagogicznych obecnie aktualne rozporządzenie, przedrukowuje je niniejszym.

spodyni internatu może być powoływana w miarę potrzeby do udziału w posiedzeniach Zarządu. W posiedzeniach Zarządu może nadto brać udział za zgodą dyrektora i Rady Pedagogicznej Seminarium jeden ze starszych uczniów, powołany przez Zarząd.

§ 4. Rada Pedagogiczna Seminarium zatwierdza regulaminy, obowiązujące w internacie i decyduje ważniejsze sprawy wychowawcze, wprowadzone na porządek dzienny przez dyrektora seminarium.

§ 5. Tam, gdzie niema przy seminarium Rady Opiekuńczej, utworzonej w myśl art. 18 „Dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych", tworzy się, dla spełnienia jej zadań Rada Opiekuńcza Internatu, w której skład wchodzą: lekarz szkolny, delegat Rady Pedagogicznej, trzy osoby, zaproszone przez Radę Pedagogiczną (o ile można z pośród rodziców młodzieży uczącej się w seminarium) i dyrektor zakładu.

Dyrektorowi przysługuje prawo sprzeciwu w stosunku do uchwały Rady Opiekuńczej Seminarium lub Rady Opiekuńczej Internatu i odwołania się o decyzję do Kuratorium.

II. Organizacja gospodarcza.

§ 6. Internaty otrzymują od seminarium w naturze lokal (ewentualnie z ogrodem użytkowym), opał i światło; kwoty na pokrycie tych potrzeb przewidziane są w odpowiednich paragrafach i pozycjach budżetu seminarium i są wydatkowane przez Dyrekcję z zachowaniem obowiązujących przepisów.

§ 7. Dla opalania lokalu (tam, gdzie nie ma centralnego ogrzewania) i dla utrzymania porządku w otoczeniu gmachu i w gmachu internatu może być użyty najwyżej jeden pracownik z pośród służby niższej seminarium.

Pozatem zarówno ze względów gospodarczych jak i wychowawczych uczniowie i uczennice seminarium, mieszkający w internacie, winni w miarę możności brać udział w odpowiedniej dla nich pracy, zmierzającej do utrzymania porządku w lokalu.

§ 8. Koszty wyżywienia ponoszą uczniowie (ennice), bądź z własnych funduszów, bądź ze stypendiów przyznawanych niezamożnej młodzieży przez władze szkolne oraz instytucje samorządowe i społeczne.

Miesięczna opłata za utrzymanie w internacie powinna być obliczana na podstawie kosztów wyżywienia uczniów i personelu oraz uposażenia gospodyni i służby kuchennej, z uwzględnieniem kosztów zużywającego się w kuchni inwentarza.

Produkty z ogrodu winny być przytem liczone po cenach hurtowych, stosowanych na miejscu.

§ 9. Liczba miejsc bezpłatnych lub ulgowych w internacie może być najwyżej tak duża, aby suma ulg nie przewyższała 10 proc. opłat wychowanków.

§ 10. Zapomogi przyznawane przez władze szkolne mają być zużytkowane na zakup i konserwację inwentarza, oraz w razie konieczności, na pokrycie tych wydatków administracyjnych, które nie są pokrywane przez wychowanków w ramach opłat miesięcznych (np. wynagrodzenie służby niekuchennej poza normą wskazaną w p. 7).

Zapomogi, przyznawane przez organa samorządu mogą być bądź to wydatkowane na cele wskazane wyżej, bądź też mogą być traktowane jako fundusz stypendialny, którym rozporządza Rada Opiekuńcza Seminarium lub Rada Opiekuńcza Internatu. Zapomogi te mogą być zużytkowane na

obniżenie kosztów utrzymania w internacie tylko w tym wypadku, gdy instytucja, przyznająca zapomogę, wyraźnie zastrzeże to przeznaczenie.

§ 11. Umeblowanie internatu stanowi własność Skarbu Państwa, przy czym przedmioty inwentarzowe powinny być, zgodnie z obowiązującymi przepisami wpisane do księgi inwentarza, przedmioty zaś łatwo ulegające zniszczeniu winny być spisane w księdze lub zeszycie specjalnie na ten cel przeznaczonym.

Uwaga: Tam, gdzie wyżywienie uczniów powierza się przedsiębiorcy, nie mają zastosowania ustępy drugi i trzeci punktu 8 oraz punkt 9 niniejszego rozporządzenia.

III. Organizacja prac wychowawczych.

§ 12. W celu zapewnienia młodzieży opieki i kierownictwa wychowawczego dyrektor Seminarium powołuje po wysłuchaniu opinii Rady Pedagogicznej potrzebną liczbę wychowawców.

§ 13. Jeden wychowawca ma przypadać na 25 wychowanków.

§ 14. Wychowawcy pobierają wynagrodzenie ze Skarbu Państwa.

§ 15. Jednemu z wychowawców może być powierzone kierownictwo internatu.

Przy liczbie powyżej 75 wychowanków internatu, może być powołany ponad normalną liczbę wychowawców, specjalny wychowawca dla spełniania funkcji kierownika internatu.

Warszawa, dnia 5 lutego 1923 r. (L. 1779/I).

Kierownik
Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
J. Mikułowski-Pomorski

4.

ZWOLNIENIA OD EGZAMINU Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO PRZY EGZAMINIE UKOŃCZENIA GIMNAZJUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa, dnia 22 lutego 1938 r.
Nr II S-376/38.

Odpis

Kuratorium Okręgu Szkolnego
Wołyńskiego
w Równem.

Ministerstwo W. R. i O. P. wyjaśnia, że przepis ust. 3 § 10 regulaminu egzaminu ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, poz. 58 z 1937 r.) należy rozumieć dosłownie, t. zn. zwolniony jest od egzaminu z języka łacińskiego (z mocy przytoczonego przepisu) uczeń gimnazjum ogólnokształcącego (nowego ustroju), w którym nie jest nauczany język łaciński. Ponieważ gimnazjów bez nauki języka łacińskiego obecnie nie ma (z wyjątkiem oddziałów równoległych gimnazjum państwowego przy Liceum Krzemienieckim), przeto zwolnienia od egzaminu z języka łacińskiego nie mają obecnie zastosowania.

Eksterni (w ścisłym tego słowa znaczeniu i absolwenci gimnazjów ogólnokształcących bez uprawnień szkół państwowych) nie mogą obecnie korzystać z przepisu ust. 3 § 10 przytoczonego regulaminu — bez względu na to, jakie studia odbywali (np. w dawnym gimnazjum typu matematyczno-przyrodniczego lub neohumanistycznego, jak również w innej szkole

średniej bez nauki języka łacińskiego), ponieważ egzaminy eksternów z kursu gimnazjum ogólnokształcącego bez nauki języka łacińskiego nie zostały jeszcze wprowadzone.

Dyrektor Departamentu
Dr M. Pollak

j. w.

Ministerstwo podaje do wiadomości i stosowania.

Dyrektor Departamentu
Dr M. Pollak

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych,
(prócz Wołyńskiego)
Urząd Wojew. Śląski (Wydz. Ośw. Publ.)
Liceum Krzemienieckie.

5.

SPIS

dziekanalnych wizytatorów religii grecko katolickiej dla szkół diecezji przemyskiej

Ks. Hryhorowicz Włodzimierz Zahoczew, dziekanat Baligrodzki, powiat Lesko.

Ks. Żuk Wiktor, Żużel, dziek. Bełzki, pow. Sokal.

Ks. Lebedowicz Jan, Bircza, dziek. Birczański, pow. Dobromil.

Ks. Mekelita Piotr, Stebnik, dziek.. Borysławski, pow. Drohobycz.

Ks. Baluch Jan, Truskawiec, dziek. Borysławski, pow. Drohobycz.

Ks. Kaszubiński Jan, Uhrynów, dziek. Waręski, pow. Sokal.

Ks. Pawluk Maciej, Bojaniec, dziek. Mosty Wielkie, pow. Kam. Str.

Ks. Czajkowski Teofil, Sielec Bełzki, dziek. Mosty Wielkie, pow. Kam. Str.

Ks. Kunowski Włodzimierz, Wysocko Niż., dziek. Wysoczański, pow. Turka.

Ks. Kabarowski Eustachy, Borynia, dziek. Wysoczański, pow. Turka.

Ks. Marynowicz Józef, Hujsko, dziek. Dobromilski, pow. Dobromil.

Ks. Hajdukiewicz Aleksander, Rybotyce, dziek. Dobromilski, pow. Dobromil.

Ks. Żuk Michał, Michalewice, dziek. Drohobycz, pow. Drohobycz.

Ks. Kanda Grzegorz, Lisznia, dziek. Drohobycz, pow. Drohobycz.

Ks. Muchnacki Józef, Mokrotyn, dziek. Żółkiewski, pow. Żołkiew.

Ks. Barylak Dymitr, Glińsko, dziek. Żółkiewski, pow. Żółkiew.

Ks. Popiel Lew, Chaszczów, dziek. Żukotyński, pow. Turka.

Ks. Kaczmar Stefan, Horożanna W., dziek. Komarniański, pow. Rudki Lw.

Ks. Matkowski Bazyli, Krakowiec, dziek. Krakowiecki, pow. Jaworów.

Ks. Pasternak Jan, Dzibułki, dziek. Kulikowski, pow. Żółkiew.

Ks. Gocki Włodzimierz, Kłodzienko, dziek. Kulikowski, pow. Żółkiew.

Ks. Kamiński Jan, Zalesie, dziek. Leżajski, pow. Łańcut.

Ks. Bułyk Nikita, Dubno, dziek. Leżajski, pow. Łańcut.

Ks. Steranka Aleksander, Monasterzec, dziek. Leski, pow. Lesko.

Ks. Maziarz Piotr, Wańkowce, dziek. Leski, pow. Lesko.

Ks. Grobelski Michał, Szczawno, dziek. Łupkowski, pow. Lesko-Sanok.

Ks. Bardachowski Andrzej, Tatary, dziek. Łąka, pow. Sambor.

Ks. Wołoszyn Mikołaj, Mokrzany, dziek. Łąka, pow. Sambor.

Ks. Kozak Anatol, Lubaczów, dziek. Lubaczowski, pow. Lubaczów.

Ks. Zgorlakiewicz Franciszek, Chrewt, dziek. Lutowiski, pow. Lesko-Turka.

Ks. Steciów Lew, Litynia, dziek. Medenicki, pow. Drohobycz-Stryj.

Ks. Krućko Andrzej, Dobrowlany, dziek. Medenicki, pow. Drohobycz-Stryj.

Ks. Małecki Onufry, Medyka, dziek. Medycki, pow. Przemyśl.

Ks. Kuciel Roman, Mościska, dziek. Mościski, pow. Mościska-Sambor.

Ks. Czaws Piotr, Krukienice, dziek. Mościski, pow. Mościska-Sambor.

Ks. Huczko Bazyli, Radruż, dziek. Niemirowski, pow. Rawa Ruska-Jaworów.

Ks. Sendzik Jan, Drozdowice, dziek. Niżankowski, pow. Przemyśl-Mościska.

Ks. Dmytrasiewicz Włodzimierz, Przemyśl, dziek. Przemyśl, pow. Przemyśl.

Ks. Wojtowicz Piotr, Nehrybka, dziek. Przemyśl, pow. Przemyśl.

Ks. Jachno Jacek, Załokcie, dziek. Podburz, pow. Drohobycz-Sambor.

Ks. Kobryn Aleksander, Pruchnik, dziek. Pruchnicki, pow. Przemyśl-Jarosław.

Ks. Dorocki Michał, Potylicz, dziek. Rawski, pow. Rawa Ruska.

Ks. Hojdysz Włodzimierz, Dziewięcierz, dziek. Rawski, pow. Rawa Ruska.

Ks. Łapiczak Wiktor, Walawa, dziek. Radymiański, pow. Przemyśl-Jarosław.

Ks. Kozbur Stefan, Jasinka M., dziek. Rozłucki, pow. Turka.

Ks. Gałuszka Ignacy, Zagórz, dziek. Rudecki, pow. Rudki-Gródek Jag.

Ks. Wityk Michał, Kubajewice, dziek. Rudecki, pow. Rudki-Gródek Jag.

Ks. Gadzewicz Onufry, Rudki, dziek. Rudecki, pow. Rudki-Gródek Jag.

Ks. Pleszkiewicz Julian, Sambor, dziek. Sambor, pow. Sambor.

Ks. Kuszlik Eugeniusz, Pianowice, dziek. Sambor, pow. Sambor.

Ks. Mielniczuk Antoni, Sieniawa, dziek. Sieniawski, pow. Przeworsk-Jarosław.

Ks. Nyczaj Stefan, Sokal, dziek. Sokalski, pow. Sokal.

Ks. Kułynycz Grzegorz, Rożdżałów, dziek. Sokalski, pow. Sokal.

Ks. Szpital Jan, Strzelbice, dziek. Starosamborski, pow. Turka-Sambor.

Ks. Makar Mikołaj, Felsztyn, dziek. Starosamborski, pow. Sambor-Dobromil.

Ks. Kosonocki Jakub, Nakłowice, dziek. Sądowowiszeński, pow. Mościska-Jaworów.

Ks. Charchalis Eustachy, Cisna, dziek. Ciśnieński, pow. Lesko.

Ks. Tymczuk Jan, Beniowa, dziek. Turczański, pow. Turka.

Ks. Lewicki Adrian, Turka, dziek. Turczański, pow. Turka.

Ks. Koszel Józef, Chlewczany, dziek. Uhnowski, pow. Rawa Ruska.

Ks. Milanycz Mikołaj, Moczary, dziek. Ustrzycki, pow. Lesko-Dobromil.

Ks. Fedoriak Antoni, ? dziek. Ustrzycki, pow. Lesko-Dobromil.

Ks. Kołtuniuk Miron, Żuków, dziek. Cieszanowski, pow. Lubaczów.

Ks. Lew Michał, Janów Stary, dziek. Jaworowski, pow. Jaworów.

Ks. Tełem Michał, Rogoźno, dziek. Jaworowski, pow. Jaworów.

Ks. Mokrowski Maciej, Jaworów, dziek. Jaworów, pow. Jaworów.

Ks. Chotyniecki Cyprian, Jarosław, dziek. Jaroslawski, pow. Jarosław.

Ks. Jurczak Piotr, Laszki, dziek. Jarosławski, pow. Jarosław.

Ks. Borysiewicz Andrzej, Drohojów, dziek. Radymiański, pow. Przemyśl-Jarosław.

6.

PROGRAMY WYCIECZEK KRAJOZNAWCZYCH

Okólnik Nr 74/38

KURATORIUM
OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO
WE LWOWIE

Dnia 21 marca 1938 r.
Nr II-6749/38.

Nawiązując do okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 8 lipca 1937, Nr II-W-4412 37, Kuratorium O. S. L. zwraca uwagę na wartości wychowawcze i naukowe wycieczek krajoznawczych. Przez zaprawianie do dłuższych marszów, pokonywanie trudności, znoszenie niewygód, przez zbliżenie do przyrody wycieczki wywierają dodatni wpływ na zdrowie młodzieży, wyrabiają sprawność cielesną. Z tych względów stanowią środek wychowania fizycznego, doskonałe uzupełnienie szkolnych ćwiczeń cielesnych i sportów.

Wycieczki są również czynnikiem niewątpliwie dodatnim w zakresie wychowania moralnego. Przez pokonywanie trudów i przezwyciężanie przeszkód kształcą i wyrabiają wolę, wytrwałość w dążeniu do celu. Nadto uczą zaradności i poprzestawania na małym. Odpowiadając psychicznej potrzebie młodzieży, potrzebie ruchu i ciekawości poznania świata otaczającego, przyczyniają się równocześnie w wysokim stopniu do pogłębienia miłości Ojczyzny. Nie pokocha bowiem swego kraju żywiej, serdeczniej, kto go bliżej nie pozna. Tylko żywe, bezpośrednie obcowanie z ziemią i jej mieszkańcami potrafi wytworzyć prawdziwe wartości, obudzić głębszą miłość ziemi ojczystej.

Wycieczki krajoznawcze mają też wpływ na wykształcenie intelektualne młodzieży. Dając sposobność zaznajomienia się z przedmiotem czy zjawiskiem z bliska, nie w oderwaniu, lecz w związku z światem realnym, na tle rzeczywistości, uzupełniają i pogłębiają wiedzę nabytą w szkole. Szczególnie duże znaczenie mają dla nauki geografii, przyrody i kulturoznawstwa.

Zachęcając do organizowania wycieczek krajoznawczych z wyżej wspomnianych powodów, Kuratorium zwraca równocześnie uwagę, że sprawę budzenia ruchu krajoznawczego wśród młodzieży należy traktować planowo. Z tych względów jest rzeczą wskazaną, by Rady Pedagogiczne, po rozważeniu wszelkich w tym względzie możliwości, opracowały z góry na lat kilka program wycieczek krajoznawczych dla młodzieży danego Zakładu. Tak postępując, będzie można zapewnić młodzieży kolejne zwiedzenie w czasie nauki szkolnej najciekawszych obszarów Polski. Nie jest wskazane organizowanie wycieczek młodzieży całego Zakładu z uwagi na różne poziomy usprawnień fizycznych, jak i umysłowych zainteresowań uczniów. Raczej urządzać wycieczki zespołów klasowych, starając się przy pomocy planowej w tym celu akcji oszczędnościowej bądź też przy poparciu Kół Rodzicielskich zapewnić w nich uczestnictwo niezamożnej młodzieży. Tylko wycieczki zespołów całoklasowych mają wartość wychowawczą i naukową.

Dla ułatwienia pracy układania programu wycieczek Kuratorium O. S. L. podaje 20 następujących szlaków wycieczek na terenie Małopolski Wschodniej:

1. Lwów—Czartowska Skała

Z Pohulanki przez groty Miodowe, Wielki Las do Mariówki, następnie lasem do Czartowskiej Skały 7 km. Droga powrotna może prowadzić lasem do Lesienic (fabryka drożdży) i następnie gościńcem do rogatki łyczakowskiej 5 km. Czartowska Skała najwyższe wzniesienie Roztocza, piękny widok na dolinę Pełtwi i grzędę Malechowską (Wołyń) na południowym wschodzie krawędź Podola, na zachodzie panorama Lwowa.

2. Lwów—Brzuchowice

W jedną stronę można odbyć drogę koleją, cena biletu wycieczki szkolnej zbiorowej 20 gr. Powrót przez brzuchowickie lasy w stronę Grzybowic Małych obok Czarnej Góry, przez Michałowszczyznę i malownicze wąwozy, następnie przez Hołosko do rogatki Zamarstynowskiej. Droga powrotna około 12 km.

3. Lwów—Zawadów

Odmianą tego szlaku będzie wycieczka koleją do Zawadowa, cena biletu około 40 gr. i powrót przez lasy w kierunku na Łysą Górę, lasy brzuchowickie, Hołosko, rog. Zamarstynowska. Droga powrotna około 14 km, prowadzi przez rozdebrzone wschodnie stoki Roztocza.

4. Lwów—Janów

Koleją do stacji Koźlinka, po lewej stronie toru groty stradeckie, ze wzgórza widok na staw Stradcz i dolinę Wereszycy. Następnie lasem przejść można do Janowa (około 2 km), droga dalsza prowadzi nad stawem janowskim. W Janowie, w Zalesiu po lewej stronie gościńca zwiedzić można stację magnetyczną U. J. K. we Lwowie, trzecią w Polsce. Droga powrotna koleją, cena biletu w obie strony około 1 zł.

5. Lwów—Wola Dobrostańska

Koleją do stacji Kamienobród, następnie piechotą przez Białogórę wzdłuż stawu białogórskiego i dobrostańskiego przez Dobrostany do stacji pomp wodociągów lwowskich w Woli Dobrostańskiej. Droga piesza wynosi w jedną stronę około 8 km. Bilet kolejowy do Kamienobrodu około 1 zł. w obie strony.

6. Lwów—Czerwony Kamień

Koleją do stacji Kulików—Mierzwica, następnie pieszo 3 km do Szybowiska w Czerwonym Kamieniu. Droga prowadzi przez ciekawą partię grzędowego Pobuża. Cena biletu kolejowego około 1 zł. w obie strony.

7. Lwów—Glińsko—Żółkiew

Koleją do stacji kolejowej w Glińsku, następnie przez roztockie wzgórza 3.5 km. do starej kopalni węgla brunatnego, po drodze zwiedzić można starą fabrykę fajansów. O dwa km. od kopalni znajduje się piękna aleja modrzewiowa w Skwarzawie. Z kopalni przez lasy na wzgórzach Roztocza i Haraj 5 km. do Żółkwi, razem bez dojścia do Skwarzawy 8.5 km.

W Żółkwi po zwiedzeniu zabytków historycznych można odwiedzić hutę szklaną. Cena biletu kolejowego w obie strony około 1.30 gr.

8. Lwów—Podjarków

Koleją do stacji Mikołajów za Winnikami, następnie pieszo około 5 km. do miejscowości Podjarków. Malownicze jary kredowe w wysuniętych na północ odnogach krawędzi podolskiej. Cena biletu kolejowego od stacji Lwów—Łyczaków 1.20 gr.

9. Lwów—Podmanasterz—Stare Sioło

Koleją do stacji Podmanasterza, pieszo około 4 km. przez łąki i zalesione wzgórza Roztocza do punktu zetknięcia się płaskowyżu podlwowskiego (Roztocze na południe od Lwowa) i Podole na szczyt Chom 419 m n. p. m., widok na krawędź podolską, Poburze Grzędowe i Roztocze. Jeden z najpiękniejszych punktów okolic Lwowa. Droga powrotna znowu prowadzi przez kotlinę Wodnik do Starego Sioła około 7.5 km. Stąd koleją do Lwowa, cena biletu w obie strony 1 zł.

10. Lwów—Janów—Glińsko

Bardzo ciekawy szlak przecinający dział wodny europejski, prowadzi od Janowa nad Wereszycą przez wieś Łosinę—Dąbrowicę do doliny potoku Fujny, dopływ Świni. Można po drodze obserwować płaski dział od strony zach. Wereszycy i stromy pięknie pocięty od strony Fujny. Następnie przez Krechów ciekawy monastyr i cerkiew do stacji kolej. Glińsko. Długość drogi wynosi między stacjami Janów i Glińsko około 26 km. Można ją odbyć końmi lub zajść do Żółkwi na nocleg (schronisko w gimn. państw. na 20 osób). Zwiedzenie miasta, powrót do Lwowa, cena biletu kolejowego 1 zł. 30 gr.

11. Lwów—Prusy (Lwowski Lisków)

Koleją do stacji Żydatycze, następnie około półtora km. do Prus. Wzorowo prowadzona spółdzielnia mleczarska, młyn spółdzielczy, Kasa Stefczyka itp. Ciekawa wieś. Wracać można pieszo doliną Pełtwi, przez Kamienopol (twardziel w dolinie Pełtwi), Podborce, Lesienice i Krzywczyce około 10 km. Bilet do Żydatycz około 40 gr.

12. Lwów—Złoczów

Koleją do stacji w Złoczowie, następnie wycieczka na Żulichę, górę około 10 km., ciekawy widok krajobrazowy i florystyczny lub na Woroniaki około 2 km. od stacji. Zwiedzić też można zabytki miasta.

13. Lwów—Olesko—Podhorce

Koleją do stacji Ożydów. Następnie końmi (furmanka bierze około 5 zł. za dobę) do Podhorzec 15 km., droga prowadzi naprzód przez Wołyń następnie wspina się na krawędź podoiską. Po zwiedzeniu zamku i kościoła w drodze powrotnej Olesko, zamek położony pięknie na oderwanej krawędzi wzgórza i kościół zwany św. Trójcy i klasztor.

14. Lwów—Brzeżany—Tarnopol (Grzymałów)

Koleją do Brzeżan, zwiedzanie miasta i okolicy, staw i jar Złotej Lipy, nocleg w schronisku w państw. gimn., następnie rannym pociągiem do Tarnopola, po zwiedzeniu miasta autobusem najbliższą część Miodoborów (około 3 km. lub koleją do Grzymałowa).

15. Lwów—Tarnopol—Zaleszczyki

Pociągiem rannym do Tarnopola, tu trzy godziny do odejścia pociągu do Zaleszczyk, wyzyskać można na zwiedzenie najważniejszych zabytków miasta. Wieczorem jest się w Zaleszczykach w schronisku Tow. Kraj. lub w maju i czerwcu tanie noclegi w willach. Z Zaleszczyk urządzić można następujące wycieczki: do Czerwonogrodu, jar i wodospad Dżurynu około 29 km. w jedną stronę autobusem (pół dnia), lub koleją do stacji Tłuste i pieszo 7 km. (cały dzień).

Druga wycieczka przez Kasperowce do Holihrad nad Seretem do „Sfinksa" podolskiego około 31 km., powozami lub autobusem około 8 godz. z małą wycieczką nad Seretem. Szlak ten przecina najpiękniejszą część jarowego Podola. Można przejść z Zaleszczyk na stronę rumuńską np. do cerkiewki na Kreszczatyku, piękny widok na jar Dniestru i półwysep Zaleszczycki. Kosztowniejsze wycieczki autobusowe prowadzą do Okopów św. Trójcy około 70 km. i grot w Bilczu około 35 km. Powrót z Zaleszczyk koleją przez Kołomyję, Stanisławów, bilet kolejowy 10 zł. 50 gr. Przybliżone koszta wycieczki bez dwu ostatnich około 20 zł., czas trwania 4 dni. Jadąc dniem objeżdża się Podole, już widok z okien wagonu (krawędź podolska) z oddali Miodobory, jary Gnierzy i Seretu. W drodze powrotnej przejazd przez Pokucie daje możność poznania wielu krajobrazów tej krainy.

16. Lwów—Skole

Wieczorem pociągiem do stacji Skole 2 zł. 20 gr. bilet w jedną stronę, nocleg w schronisku w Skolem. Rano wyjście na Paraszkę około 7 godz. wejście na szczyt, zejście 3 godz.

17. Lwów—Zagłębie borysławskie i górami do Synowódzka Wyżn.

Koleją do Drohobycza, zwiedzenie Polminu, następnie autobusami przez Stebnik, kopalnie soli, zdrojowisko Truskawiec i muzeum regio-

nalne na Pomiarkach — Truskawcu do Borysławia, tu nocleg pierwszy. Drugi dzień rano zwiedzenie Borysławia; wcześnie po południu około 4 godz. trwające przejście górami do skał w Uryczu, nocleg w schronisku na Ciuchowym dziale około 2 godz. od Urycza. Trzeciego dnia można przejść do Synowódzka przez góry około 20 km., na przejście liczyć trzeba około 7 godz. Bilety kolejowe około 4 zł. 50 gr. Odmianę tej wycieczki stanowi przejście od Ciuchowego działu przez Kruszelnicę na Paraszkę zejście do Skolego, wycieczka ma duże różnice wzniesień. Około 10 godz.

18. Lwów—Nadwórna—Rafajłowa

Koleją do stacji Nadwórnej, cena biletu 3 zł. 30 gr., następnie około 35 km. kolejką leśną do Rafajłowej, stąd o ile jest czynna, można skorzystać z kolejki do Salatruka, następnie około 12 km. do Sywuli (1836 m.). Jeżeli kolejka nie czynna, dojść można do schroniska na Ruszczynie około 6 godz., tu nocleg, rano na Sywulę jedna do dwóch godzin wejście. Wycieczka dość uciążliwa. Druga wycieczka na przełęcz Legionów (Pantycką) około 12 km., łatwa wycieczka ale całodzienna, powrót na noc do Rafajłowej. Trzecią z Rafajłowej wycieczką jest Doboszanka (1757 m.), kolejką do Ozirmy i szlakiem turystycznym około 10 km.

19. Lwów—Worochta

Bilet do Worochty 4 zł. 10 gr. dalej kolejką leśną do Foroszczenki skąd w 2 godz. (5 km.) jest się w schronisku na Zaroślaku gdzie nocleg. Rano wyjście na Howerlę (2069 m.), następnie przez Breskuł do Niesamowitego Jeziorka, powrót przez Pożyzowską na Zaroślak, podejście trwać powinno nie więcej jak 8 do 9 godz. Drugi dzień można poświęcić następującym szczytom: przez Maruszewkę na Turkuł, Szpyci, Dancerz. Dalsze szlaki prowadzić mają w stronę Żabiego lub przez Pop Iwana (2026 m.) na południe ku Czyrczynowi, trwać jednak musiałaby ta wycieczka przeszło tydzień ze względu na ogromną odległość od jakiejkolwiek stacji, autobusowej czy kolejowej (Czywczyń w linii powietrznej znajduje się prawie o 70 km. od Kosowa i Kut) o 100 km. od stacji kolejowej w Kołomyji.

20. Lwów—Jaremcze

Koleją do stacji Jamna lub Diłok (cena biletu około 4 zł.), następnie wyjście łatwe na szczyt Jawornik—Gorgan (1467 m.), czas około 4 godz., zejść można w stronę Mikuliczyna. Druga łatwa wycieczka z doliny Prutu to wycieczka na Chomiak (1554 m.) od przystanku Zeniec około 8 km., wyjście 4 godz. Nocleg we wszystkich miejscowościach Doliny Prutu łatwy.

Uwaga.

Ceny biletów kolejowych są obliczone ze zniżką dla wycieczek szkolnych powyżej 10 osób.

*

* *

Co się tyczy wycieczek w tereny górskie, Kuratorium O. S. L. przypomina, że w myśl okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13 marca 1934 Nr I—W. F. 1007/34 (Dziennik Urzędowy K. O. S. L. z 1934 r. str. 249), można prowadzić w góry młodzież dopiero po 12 roku życia, teren jednak musi być wybrany odpowiednio do sił młodzieży, zasadniczo więc winien to być średni teren górski. W wycieczkach górskich, zwłaszcza wysokogórskich, może brać udział młodzież po 16 roku życia, odznaczająca się dobrym stanem zdrowia i mająca za sobą odpowiednią zaprawę turystyczną. Wycieczki młodzieży szkół średnich mogą być kierowane

w Tatry, program ich jednak winien obejmować łatwe wycieczki piesze, jak np. z Roztoki do Pięciu Stawów, przejście z Stawów przez Świstówkę do Morskiego Oka, z Hali Gąsienicowej aż do Zmarzłego Stawu, Dolina Strążyska, Kościeliska, Chochołowska itp., nigdy jednak wycieczki szczytowe, wysokogórskie, szczególnie w nieodpowiednim ubraniu i obuwiu, przy czym za wycieczkę wysokogórską uważać należy także przejście przez wysokie przełęcze, jak np. Zawrat.

Wielkie znaczenie dla krzewienia idei morskiej mają wycieczki nad Polskie Morze, w szczególności do Gdyni. Odnośnie wycieczek do Gdańska, Kuratorium O. S. L. przypomina, że w myśl okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 29 kwietnia 1932 Nr I. W. F.-1930/32, wycieczki do Gdańska należy organizować głównie dla młodzieży starszej, uświadomionej co do roli Gdańska i jego stosunku do Polski i umiejącej patrzeć na zabytki architektoniczne. Wygląd zewnętrzny oraz zachowanie się uczestników winny być takie, by wobec narodowości obcej nie przynosiły ujmy polskiej młodzieży szkolnej. Pożądanym jest, by strój uczestników wycieczek posiadał jak najmniej oznak przypominających ten lub inny uniform. Każdy uczestnik winien posiadać dowód osobisty z potwierdzeniem obywatelstwa polskiego.

Najlepsze dla organizowania wycieczek szkolnych są miesiące: maj, czerwiec i wrzesień. Lipiec i sierpień jako miesiące wakacyjne sprzyjają odbywaniu dłuższych, pieszych wędrówek turystycznych. W zimie najprzyjemniejsze są wycieczki narciarskie lub do miast.

Kuratorium O. S. L. przypomina, że Ministerstwo W. R. i O. P. poleciło następujące poradniki metodyczne dla organizujących wycieczki:

Metodyka wycieczek krajoznawczych (praca zbiorowa). Warszawa, Nakł. Pol. Tow. Krajoznawczego.

Janowski Aleksander: „Wycieczki krajoznawcze“ — wskazówki metodyczne. Warszawa, Tow. Wyd. „Ignis“.

Grotowska Helena: „O poznawaniu kraju“. Lwów—Warszawa, Książnica-Atlas.

Dr Berg Alfred: „Wycieczki krajoznawcze“, spolszczyła H. Grotowska. Warszawa, Książnica Harcerstwa i Kultury Fizycznej.

Bykowski Ludwik: „Wycieczki szkolne“. Zamość, Pomarański i Ska.

Bykowski Jaksa Cz.: „Wycieczki i ich organizacja i znaczenie w pracy oświatowej wśród dorosłych“. Warszawa, Związek Strzelecki.

Dr Niemcówna St. i Dr Polaczkówna M.: „Wycieczki geograficzne“. Lwów—Warszawa, Książnica-Atlas.

Poniatowska H.: „Wycieczki szkolne i ich cel wychowawczy, znaczenie i organizacja“. Warszawa, M. Arct.

Haberkantówna: „Z naszych wycieczek“. Warszawa, M. Arct.

Dr Pągowska J., Wołowska Z., Żółtowska H.: „Turystyka górska i nizinna. Warszawa, Główna Księgarnia Wojskowa.

Ważne jest należyte opracowanie planu i programu wycieczki zarówno ze względów organizacyjnych, jak i naukowych korzyści. Podstawę opracowania winna stanowić fachowa literatura przewodnikowa i opracowania monograficzne odnośnych miejscowości, okolic, zabytków. Najlepszymi mapami turystycznymi są mapy wojskowe w podziałce 1 : 100.000, wydane przez Wojskowy Instytut Geograficzny w Warszawie (skład główny: „Samopomoc Inwalidzka“, ul. Sienkiewicza 2).

O schroniskach szkolnych wycieczkowych poucza wydany przez Ministerstwo informator wycieczkowy „Szkolne schroniska wycieczkowe“.

Mając na uwadze konieczność planowej akcji w zakresie organizo-

wania wycieczek szkolnych, zechcą PP. Dyrektorzy i Kierownicy szkół średnich, zarówno ogólnokształcących jak i zawodowych, jedno z najbliższych posiedzeń Rady Pedagogicznej poświęcić dodatkowemu omówieniu programu wycieczek dla młodzieży tamtejszego Zakładu. Odnośny program wraz z krótkim sprawozdaniem z przebiegu posiedzenia zechcą PP. Dyrektorzy i Kierownicy przesłać do Kuratorium O. S. L., adresując na ręce p. o. wizytatora p. Dajewskiego Władysława.

Otrzymują:
Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych w okręgu.

p. o. Naczelnika Wydziału
Dr Mieczysław Ziemnowicz

7.

OKÓLNIK

z dnia 4 marca 1938 r. (I R-1652/38)

o zmianie przepisów o specjalnym podatku od wynagrodzeń

Ministerstwo W. R. i O. P. podaje do wiadomości i stosowania okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 2 marca 1938 r. Nr D. III. 3053/3/38 w sprawie zmiany przepisów o specjalnym podatku od wynagrodzeń.

p. o. Dyrektora Departamentu:
A. Nowak

MINISTER SKARBU
L. D. III. 3053/3/38.
Zmiana przepisów o specjalnym podatku od wynagrodzeń.

Odpis.

Warszawa, dnia 2 marca 1938 r.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu, Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydium Rady Ministrów i wszystkich Ministerterstw w/m.

Ministerstwo Skarbu komunikuje, iż uchwalony przez Sejm i Komisję Budżetową Senatu art. 12 projektu ustawy skarbowej na okres od 1 kwietnia 1938 do 31 marca 1939, która wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r., zawiera następujące przepisy:

„(1) Przedłuża się do dnia 31 marca 1939 r. dla celów równowagi budżetowej moc obowiązującą dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. o specjalnym podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów publicznych (Dz. Ur R. P. Nr 82, poz. 503) ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dnia 30 marca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 187) oraz wynikającymi z artykułu niniejszego.

(2) Podatek ten będzie pobierany od wynagrodzeń:

a) wypłacanych w czasie od dnia 1 kwietnia 1938 r. do dnia 31 marca 1939 r., bez względu na to, za jaki czas wynagrodzenia te przypadają,

b) wypłacanych za czas od dnia 1 kwietnia 1938 r. do dnia 31 marca 1939 r. bez względu na czas wypłaty, według następujących skal:

1) przy wynagrodzeniach, wolnych od państwowego podatku dochodowego oraz od opłat emerytalnych lub składek na rzecz ubezpieczeń społecznych:

Stopień	Wysokość wynagrodzenia wypłaconego w ciągu miesiąca — w złotych		Stopa procentowa podatku
	ponad	do	
1	150	200	3
2	200	250	5
3	250	500	8
4	500	1.000	11
5	1.000	2.000	17
6	2.000	—	25

2) przy wynagrodzeniach, od których opłaca się państwowy podatek dochodowy, opłaty emerytalne lub składki na rzecz ubezpieczeń społecznych, albo też niektóre z tych obciążeń:

Stopień	Wysokość wynagrodzenia wypłaconego w ciągu miesiąca w złotych		Stopa procentowa podatku
	ponad	do	
1	165	220	2
2	220	560	5
3	560	1.150	7
4	1.150	2.350	10
5	2.350	—	15

(3) Określone w art. 3 pnkt 1) lit. a) i b) dekretu z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 503) stawki wynagrodzeń wolnych od podatku specjalnego podwyższa się ze 100 zł do 150 zł i ze 110 zł do 165 zł.

(4) Rada Ministrów może, na wniosek Ministra Skarbu w drodze rozporządzeń skracać terminy określone w ust. (2) lit. a) i b), obniżać stopy procentowe, ustalone w ust. (2) pkt. 1) i 2), oraz podwyższać stawki wynagrodzeń wolnych od podatku specjalnego.

(5) Związki samorządu terytorialnego, związki międzykomunalne (celowe) oraz przedsiębiorstwa, banki, zakłady i instytucje tych związków, Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego, komunalne kasy oszczędności i banki komunalne mogą, działając zgodnie z ustawą o finansach komunalnych, nie pobierać podatku specjalnego od wynagrodzeń, wypłacanych ze swoich funduszów".

Podając powyższe do wiadomości, Ministerstwo Skarbu uprasza o wydanie zarządzeń podległym władzom i urzędom oraz podległym nadzorowi instytucjom prawno-publicznym, objętym przepisami o specjalnym podatku od wynagrodzeń, przygotowujących pobór tego podatku według norm ustalonych w ustępach 1, 2 i 3 przytoczonego art. 12 projektu ustawy skarbowej.

O uchwaleniu powyższego przepisu ustawy przez Izby Ustawodawcze nastąpi oddzielne zawiadomienie

Minister
E. Kwiatkowski

8.

NORMY WYNAGRODZENIA CZŁONKÓW KOMISJI NA EGZAMINACH DOJRZAŁOŚCI

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
Warszawa, dnia 3 marca 1938 r.
Nr II S-810/38.
Na pismo z dnia 21. I. 38. Nr. II-36756/37.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Warszawskiego
w Warszawie

Ministerstwo oznajmia, co następuje:

I. Zważywszy okoliczności, przedstawione w sprawozdaniu Kuratorium, Ministerstwo uznało za wskazane uchylić:

1) ostatni ustęp pisma okólnego z dnia 25 września 1937 r. Nr II S-8443/37, którym uchylono przepisy okólników: Nr 3 z dnia 9 stycznia 1932 r. (II-S-22099/31) i Nr 35 z dnia 13 marca 1934 r. (II S-1480/34) w sprawie wynagrodzenia członków maturalnych komisyj egzaminacyjnych w szkołach średnich ogólnokształcących;

2) pismo okólne z dnia 9 listopada 1937 r. Nr II S-9437/37, wyjaśniające, że wynagrodzenie członków komisyj egzaminacyjnych maturalnych należy wypłacać według norm, ustalonych zarządzeniem z dnia 26 czerwca 1937 r. Nr II S-4832/37.

Równocześnie Ministerstwo przywraca moc obowiązującą okólnikom: Nr 3 z dnia 9 stycznia 1932 r. (II S-22099/31) i Nr 35 z dnia 13 marca 1934 r. (II S-1480/34) do czasu zupełnego wygaśnięcia gimnazjalnych egzaminów dojrzałości.

II. Na prośbę Kuratorium o ustalenie maksymalnego czasu, za jaki można płacić członkom komisji egzaminacyjnych tytułem wynagrodzenia za udział w piśmiennych egzaminach na świadectwo z ukończenia gimnazjum

ogólnokształcącego, Ministerstwo zawiadamia, że należy przyjąć czas, określony w § 13 regulaminu egzaminu ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego, wprowadzonego zarządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 lutego 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, poz. 58) jako maksymalny, tzn. należy płacić wynagrodzenie za czas rzeczywiście zużyty na podyktowanie i wybór tematu oraz za czas, zużyty na rzeczywiste kontrolowanie piszących, który przy wypracowaniu z języka polskiego powinien wynosić najwyżej 4 godziny, zaś przy wypracowaniu z innych przedmiotów — najwyżej 3 godziny. Natomiast samo kontrolowanie należy tak zorganizować, aby wynagrodzenie za udział w piśmiennych egzaminach nie wyniosło więcej, niż przypadłoby na dwóch kontrolujących.

Dyrektor Departamentu
Dr M. Pollak

Warszawa, dnia 3 marca 1938.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Lwowskiego
we Lwowie.

Do wiadomości i stosowania.

Dyrektor Departamentu
Dr M. Pollak

9.

Z DZIENNIKA USTAW

Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, 1938 zawiera między innymi:

W nr. 16 z dnia 11 marca: Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26 lutego 1938 o zmianie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1920 w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego.

10.

ORGANIZACJA SZKÓŁ

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 17 lutego 1938 Nr II-S-867/38 nadał na okres drugiego półrocza roku szkolnego 1937/8 pełne prawa gimnazjów państwowych klasie VIII-ej Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego Związku Rodzicielskiego w Stryju.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 7 marca 1938 Nr III-R. G. 459/38 zarządził przekształcenie Ludowej Szkoły Rolniczej Męskiej w Mokrzyszowie o kursie dwuzimowym na Publiczną Szkołę Przysposobienia Rolniczego w Mokrzyszowie z dniem 1 stycznia 1939.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego nadał uprawnienia publicznych szkół powszechnych:

Prywatnej Szkole Powszechnej Żeńskiej „Sacré Coeur" we Lwowie — rozporządzeniem z dnia 26 lutego 1938 Nr I-2196/38.

Prywatnej Szkole Powszechnej Męskiej im. A. Kohna we Lwowie — rozporządzeniem z dnia 11 lutego 1938 Nr I-3264/38.

11.

WYKAZ SZKÓŁ ROLNICZYCH W OKRĘGU SZKOLNYM LWOWSKIM

według stanu z dnia 1 października 1937

L. p.	Miejscowość	Nazwa szkoły	Właściciel szkoły (koncesjonariusz)	m. ż. k.	Język naucz.
		WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE			
		A. Szkoły państwowe			
1.	Gródek Jagielloński	Szkoła Rolnicza	Skarb Państwa	m.	polski
2.	Miłocin (pow. Rzeszów)	Szkoła Rolnicza	" "	"	"
3.	Rzeszów	Szkoła Mleczarska	" "	"	"
4.	Suchodół (p. Krosno)	Szkoła Rolnicza	" "	"	"
5.	Lwów, (Wulka Kapit.)	Szkoła Ogrodnicza	" "	"	"
6.	Dublany ad Lwów	Kursy Gorzelnicze	" "	"	"
7.	Tarnobrzeg-Kolbuszowa	Wędr. Kursy dla Gosp. Wiejsk	" "	ż.	"
		B. Szkoły samorządowe			
1.	Albigowa	Publ. Szk. Przysp. Gosp. Wiejsk.	Wydz. Pow. w Łańcucie	ż.	polski
2.	Mokrzyszów	Publ. Szkoła Ludowa Rolnicza	W. Pow. w Tarnobrzegu	m.	"
		C. Szkoły prywatne			
1.	Korczyn (pow. Krosno)	Pryw. Szk. Przysp. Gosp. Wiejsk.	SS. Służ. Najśw. S. Jez.	ż.	polski
2.	Pohorce (pow. Rudki)	" " " " "	Tow. Gosp. Wyksz. Kob.	"	"
3.	Przemyśl	" " " " "	SS. Służ. Najśw. S. Jez.	"	"
4.	Lwów	Pryw. Kursy Ogrodnicze	Małopol. Tow. Ogrodn.	k.	"
		WOJEWÓDZTWO STANISŁAWOWSKIE			
		A. Szkoły państwowe			
1.	Bereżnica (p. Stryj)	Szkoła Rolnicza	Skarb Państwa	m.	polski
2.	Horodenka	" "	" "	"	"
3.	Czernica (p. Żydaczów)	Liceum Rolnicze	" "	"	ruski
4.	Żabie	Szkoła Przysposob. Rolniczego	" "	"	polski
5.	Tłumacz-Horodenka	Kursy Wędr. dla Gosp. Wiejsk.	" "	ż.	"
		B. Szkoły prywatne			
1.	Kałusz	Pryw. Szk. Przysp. Gosp. Wiejsk.	Tow. Gosp. Wyksz. Kob.	ż.	polski
2.	Miłowanie (p. Tłumacz)	Pryw. Szk. Przysp. Rolniczego	Tow. „Proświta"	m.	ruski
3.	Stryj	Pryw. Roczne Kursy Mleczarsk.	Tow. „Masłosojuz"	"	"
		WOJEWÓDZTWO TARNOPOLSKIE			
		A. Szkoły państwowe			
1.	Zaleszczyki	Jednorocz. Kur. Prakt. Ogrodn.	Skarb Państwa	k.	polski
2.	Grzymałów	Wędr. Kursy dla Gosp. Wiejsk	" "	ż.	"
		B. Szkoły samorządowe			
1.	Olesko p. Złoczów	Publ. Szk. Przysp. Gosp. Wiejsk.	Wydz. Pow. w Złoczowie	ż.	polski
		C. Szkoły prywatne			
1.	Szybalin p. Brzeżany	Pryw. Kursy Roln.-Gospodarcze	Michał Waśków	k.	ruski
2.	Witków	Pr. Szk. Przysp. Gosp. Wiejsk.	Tow. Gosp. Wyksz. Kob.	ż.	polski

12.
KOMUNIKATY

Tymczasowe programy.

Postanowieniem z dnia 16 lutego 1938 Nr III P. U-733/38, 737/38 i 1020/38 Pan Minister W. R. i O. P. zarządził wprowadzenie tymczasowych programów nauki w trzyletnich liceach administracyjnych na wydziale pocztowym, na dwuletnich kursach gorseciarskich, rocznych kursach kwieciarsko-piórkarskich, zabawkarstwa, galanterii skórzanej i modniarstwa. Odnośne programy ogłoszono jednocześnie jako oddzielne wydawnictwa.

Statut Biblioteki Narodowej Józefa Piłsudskiego

Rozporządzeniem z dnia 31 stycznia 1938 Nr IV. N-3930/37 Pan Minister W. R. i O. P. nadał statut Bibliotece Narodowej Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Tekst statutu ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 10 marca 1938 Nr 2. poz. 28.

Opieka nad p. w. męskim.

P. Dr Piotr Jeż objął nadzór i opiekę nad p. w. męskim w szkołach średnich ogólnokształcących i zawodowych w charakterze p. o. ministerialnego wizytatora szkół z dniem 1 marca 1938.

Zaliczanie bezpłatnej praktyki.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśniło, że w myśl art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r., o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr 104 z 1932 r., poz. 873), przez pracę nauczycielską, wymaganą do ustalenia, należy rozumieć pracę w szkołach państwowych i publicznych oraz prywatnych, mających pełne lub niepełne prawa szkół państwowych lub publicznych.

Jak z powyższego wynika, przepis ten ma na względzie każdą pracę nauczycielską w wymienionych szkołach, bez względu na charakter stosunku służbowego, na którego podstawie jest pełniona. Podkreśla to również treść art. 9 powołanej ustawy, w której wyraźnie położono nacisk jedynie na faktyczne pełnienie obowiązków służbowych w szkole, bez jakichkolwiek innych zastrzeżeń.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 16 lutego 1938 r. Nr B. P. 8519/37, w konkretnym przypadku wyjaśniło, że praktyka nauczycielska, wprowadzona okólnikiem Nr 28 z dnia 7 marca 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2, poz. 38), stanowi pracę w szkołach w rozumieniu art. 8 ust. 3 powołanej ustawy, o ile tylko praktyka ta odpowiada innym postanowieniom tego artykułu, a w szczególności, analogicznie do ust. 4, jeżeli pełniona była w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo.

Wolne stanowiska nauczycieli matematyki i ćwiczeń cielesnych.

W szkołach powszechnych w Stanisławowie potrzebni są od nowego roku szkolnego 1938/9 nauczyciele ze specjalnymi kwalifikacjami do prowadzenia nauki matematyki i ćwiczeń cielesnych.

Podania należy kierować do Kuratorium O. S. L. najpóźniej do końca kwietnia br. z zachowaniem drogi służbowej.

Skradzione pieczęci.

Skradziono metalową pieczęć do laku, średnicy 30 mm, z napisem: „Państwowe Gimnazjum im. K. Ujejskiego w Kamionce Str.“.

13.
KONKURSY
na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych.

L. porz.	Miejscowość	Powiat	Stopień organizacyjny	Charakter	Język nauczania	Do użytku kierownika		Uwaga
			S z k o ł y			mieszkanie	grunt	
1	Dobra	Jarosław	I	koeduk.	polski	3 ub.	—	
2	Dobra	Jarosław	II	koeduk.	polski	3 ub.	16 mg.	
3	Leszczowate	Lesko	I	koeduk.	polsko-ruski	3 ub.	—	
4	Leżajsk	Łańcut	III	męska	polski	4 ub.	$5^1/_2$ mg.	Pierwszeństwo mają kandydaci WKN
5	Lutowiska	Lesko	III	koeduk.	polski	3 ub.	—	
6	Łówczyce	Rudki	I	koeduk.	polsko-ruski	3 ub.	720 m^2	Budynek szk. w rozbudowie będzie wykończ. w lipcu 1938 konkurs 2-gi
7	Olszanica	Lesko	II	koeduk.	polski	3 ub.	—	
8	Stuposiany	Lesko	I	koeduk.	polsko-ruski	3 ub.	—	
9	Wykoty	Sambor	II	koeduk.	polsko-ruski	3 ub.	6 mg.	

Podania o powyższe stanowiska należy składać drogą służbową na ręce właściwych Inspektorów Szkolnych w terminie 6 tygodniowym od daty ogłoszenia.

14.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Ś. p. Roman Koestlich

Naczelnik Wydziału w Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego, odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, zmarł we Lwowie, dnia 8 marca 1938.

S. p. Roman Koestlich urodził się we Lwowie w 1881 roku. Po ukończeniu gimnazjum w Drohobyczu odbywał studia na Uniwersytecie J. K. we Lwowie z zakresu historii i geografii. Pracę nauczycielską rozpoczął w jednym z lwowskich gimnazjów, kontynuował przez 8 lat w gimnazjum w Tarnopolu. W czasie wojny prowadził kursy gimnazjalne dla dzieci uchodźców w Budziejowicach, następnie uczył w prywatnym gimnazjum T. S. L. w Białej, zjednując sobie wszędzie serca młodzieży, dla której był zawsze życzliwy. Po wojnie mianowany dyrektorem Państw. Gimn. w Brzeżanach, pracował na tym stanowisku do r. 1928, w którym to czasie został powołany do pracy w Kuratorium O. S. L. w charakterze wizytatora szkół średnich. Po latach kilku mianowany naczelnikiem Wydziału Ogólnego K. O. S. L., następnie Wydziału I. Na tym stanowisku pracował, póki ciężka choroba nie pozbawiła Go sił do pracy.

Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, był ś. p. Roman Koestlich czynnym, długoletnim członkiem T. S. L., którego idei służył sercem całym. Na zjazdach tegoż Towarzystwa występował w charakterze delegata Ministerstwa W. R. i O. P.

Swą gorliwą pracą, troską o dobro publiczne, przyjaznym, życzliwym ustosunkowaniem się do młodzieży i nauczycielstwa, do współpracowników — zjednał sobie ś. p. Roman Koestlich prawdziwy szacunek i przywiązanie. Śmierć Jego odbiła się też głębokim echem w sercach tych wszystkich, którzy Go znali.

Cześć Jego pamięci!

Między innymi wyrazy współczucia z powodu straty, jaką poniosło Kuratorium O. S. L. przez zgon ś. p. Naczelnika Romana Koestlicha, nadesłał na ręce Pana Kuratora w imieniu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oswiecenia Publicznego P. Dyrektor Departamentu Dr M. Pollak.

B a n a c h D i o n i z y, p. o. kierownika szkoły powsz. w Głuchowicach, pow. Lwów, zmarł dnia 1 lutego 1938 r., w 59 roku życia a 34 roku służby nauczycielskiej.

H e b d o w a Ł u c j a, nauczycielka szkoły powszechnej w Trzcianie, pow. Rzeszów, zmarła dnia 7 marca 1938 r., w 35 roku życia, 14 roku służby nauczycielskiej.

K m i c i k i e w i c z H e l e n a, nauczycielka szkoły powsz. w Niebyłowie, pow. Kałusz, zmarła dnia 1 marca 1938 r., w 46 roku życia, a 18 roku służby nauczycielskiej.

P a w l u k o w a H e l e n a, nauczycielka szkoły powsz. w Wojutyczach, pow. Sambor, zmarła dnia 8 stycznia 1938 r., w 40 roku życia a 19 roku służby nauczycielskiej.

15.

RUCH SŁUŻBOWY

Rubryka „Ruch służbowy" obejmuje tylko pracowników administracji szkolnej i dyrektorów bądź kierowników szkół. Zmiany tyczące się nauczycieli będą podawane do wiadomości oddzielnie w wykazach, ogłaszanych przez „Dziennik Urzędowy" w półrocznych odstępach czasu.

Szkoły powszechne

Mianowani — PP: Romański Władysław, nauczyciel p. o. kierownika publ. szkoły powsz. II stop. w Gorliczynie, pow. Przeworsk, kierownikiem tejże szkoły — Sabik Izydor, nauczyciel p. o. kierownika publ. szkoły powsz. II stop. w Targowiskach, pow. Krosno, kierownikiem tejże szkoły — Szerszeń Tomasz, nauczyciel p. o. kierownika publ. szkoły powsz. III stop. w Ostrowie, pow. Przeworsk, kierownikiem tejże szkoły — Zarańska Maria, nauczycielka p. o. kierowniczki publ. szkoły powsz. III stop. w Bolechowie, pow. Dolina, kierowniczką tejże szkoły.

Przeniesieni — PP.: Klementowski Kazimierz, kierownik publ. szkoły powsz. III stop. w Leżajsku, pow. Łańcut, na równorzędne stanowisko do publ. szkoły powsz. w Pobereżu, pow. Stanisławów — Skupień Maria Helena, nauczycielka kierująca publ. szkołą powsz. w Dolinie-Broczkowie z pozbawieniem urzędu kierowniczki do publ. szkoły powsz. w Mizuniu Starym, pow. Dolina.

Przeniesieni w stan spoczynku: P.P.: Skiba Emil, kierownik publ. szkoły powsz. w Borowej Górze, pow. Lubaczów — Sobolewska Anna, kierowniczka publ. szkoły powsz. w Kossaczu, pow. Nadwórna.

Szkoły średnie ogólnokształcące

Mianowani: P. Zawałkiewicz Mieczysław, nauczyciel p. o. dyrektora Państw. Gimnazjum w Zaleszczykach, dyrektorem tegoż Gimnazjum.

Szkoły zawodowe.

Mianowani: P. Inż. Arbesbauer Antoni, kierownik Publ. Szkoły Dokształcającej zawodowej Nr 2 we Lwowie nauczycielem tymczasowym Państw. Szkoły Technicznej we Lwowie.

Przeniesieni: P. Inż. Syska Janina, kierowniczka Publ. Szkoły Przysposobienia Gospodarczego Wiejskiego w Olesku na własną prośbę na równorzędne stanowisko do Publ. Szkoły Przysposobienia Gospodyń Wiejskich w Łyszkowicach.

16.

SPROSTOWANIE

W Dzienniku Urzędowym K. O. S. L. z dnia 31 stycznia 1938 nr 1 str. 30 podano mylnie: „II" stopień publ. szkoły powszechnej w Brzózce Królewskiej, pow. Łańcut — ma być: stopień III.

W tymże numerze Dziennika Urzędowego w wykazie szkół i kursów zawodowych na str. 18 zaznaczono mylnie przy Szkole Zawodowej Żeńskiej krawiecko-bieliźniarskiej w Żółkwi, Legionów 62, jakoby była w likwidacji. Szkoła ta nie jest bynajmniej w likwidacji. Równocześnie pominięto we wspomnianym wykazie: Prywatny Koedukacyjny Kurs Handlowy Roczny Michała Berlasa w Stryju, co niniejszym Redakcja prostuje.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

17.

DR TYROWICZ MARIAN

Z rozważań nad typem lektury historycznej dla gimnazjum

L e k t u r a s z k o l n a a l i t e r a t u r a p o p u l. h i s t o r y c z n a[1]). Jakkolwiek od dawien dawna czytanie książek historycznych było szeroko stosowane przy nauczaniu historii — realizacja lektury jako postulatu dydaktycznego nabiera dopiero od kilku lat szczególnego znaczenia w związku z wprowadzeniem w życie nowych programów szkolnych. Zagadnieniem tym są, oczywiście, zainteresowane w pierwszym rzędzie sfery pedagogiczne, ale niewątpliwie także i czynniki wydawnicze, pragnące dostosować swą produkcję księgarską do wymogów programowych i życiowych nowej szkoły. Mnożą się już „Biblioteki" i „Wydawnictwa lektur", okazują się coraz to nowe rozumowane katalogi przystępnych publikacji tak, iż może się wydawać, że postulat realizacji lektur wszedł już na jak najpomyślniejszą drogę. Z drugiej natomiast strony organizowanie tzw. „bibliotek przedmiotowych", mających dać młodzieży materiał lektury, możliwie najodpowiedniejszy i najbardziej z programem związany — napotyka na d u ż e t r u d n o ś c i w r a c j o n a l n y m i r ó w n o m i e r n y m s k o m p l e t o w a n i u p o p u l a r n y c h d z i e ł według epok i zagadnień. Tyczy się to nie tylko dawnej produkcji wydawniczej, ale i ostatnich poczynań na tym polu. I tak np. jest kilkanaście popularnonaukowych opracowań schyłku XVIII i pierwszej połowy XIX stulecia, a nie ma prawie zupełnie opracowań XVII stulecia czy schyłku XIX st. Te nieliczne, które kiedyś ujrzały światło dzienne, są już dziś niedostępne, bądź niedostosowane do nowych wyników nauki. To samo stwierdza bibliografia historyczna odnośnie do poszczególnych problemów i postaci dziejowych. Niektóre „przenicowane" na lewo i prawo, inne pomijane zupełnym milczeniem. Wytwarza się zatem niepożądana sytuacja — zaopatrywania księgozbiorów szkolnych czym się zdarzy, byle tylko zaspokoić „głód książki", bardzo często występujący u młodzieży. Czy można to uznać za racjonalne rozwiązanie sprawy?

Celem niniejszego artykułu jest zwrócenie uwagi na najbardziej piekące dezyderaty sprawy lekturowej i ustalenie pewnych wymogów, jakie stwarzają programy i życie szkolne, a nie czynniki dla tej sprawy drugorzędne, jak koniunktura na rynku wydawniczym, aktualność pewnych zagadnień (bardzo charakterystyczny rys dla wydawnictw popularnych u nas), bądź wreszcie chaotyczność stosunków w autorskim świecie.

R ó ż n e t y p y l e k t u r y h i s t o r y c z n e j[2]). Pojęcie lektury historycznej jest zasadniczo szersze od tego, jakiemu zamierzamy w tej pracy poświęcić uwagę. Można wymienić cztery formy materiału drukowanego, wchodzącego w zakres „czytelnictwa historycznego" młodzieży szkoły średniej. Są to: 1. źródła historyczne, 2. piśmiennictwo popularno-naukowe, 3. utwory literatury pięknej (powieści histor.) i 4. lektura gazet i czasopism. Nie jest celem niniejszych rozważań omawiać szczegółowo wszystkie wymienione typy lektury, wskazywać na ich zalety i walory pedagogiczne. Uważając

---

[1]) Zagadnienie lektury jako środka nauczania historii zaprzątnęło uwagę wszystkich dydaktyków tego przedmiotu. Z ujęć, dostosowanych do dzisiejszej praktyki szkolnej, wymienić należy: H. P o h o s k i e j, Dydaktykę historii (Warszawa 1937), J. D u t k i e w i c z a, Dydaktykę historii (w Encyklopedii Wychowania II) i E. M a l e c z y ń s k i e j, Nauczanie historii w szkole średniej (Lwów 1937). Artykuły w czasopismach pedagog. i inne druki: E. M a l e c z y ń s k a, O roli książki histor. w pracy szkoły średniej (Pamiętn. V. Zjazdu Histor.) i t e j ż e, W sprawie lektury histor. w wyższych klasach szkoły średniej (Wiadomości Hist.-Dydakt. 1933, z. 2); W. K n a p o w s k a, Lektura historyczna młodzieży (Poznań 1935) i A. K a l e n k i e w i c z ó w n a, Lektura histor. w kl. III. gimn. (Wiad. Hist.-Dydakt. 1937, z. 4).

[2]) Różnymi rodzajami lektur zajmowali się: W. P o h o s k a. Teksty źródłowe przy nauce historii w szkole średn. (Przegląd Pedag. 1924) U r b a ń s k i - N i e c z u j a. Lektura źródeł przy nauczaniu historii w szkole średniej (Muzeum, 1927); M. F r i e d l ä n d e r. Gazeta w nauczaniu szkolnym (Ruch pedag. 1928 Nr. 47-51), A. K n o t. Lektura gazet w szkole średniej (Muzeum, 1932, z. 1), Cz. W e i g l - S i e m i o n o w a. Lektura ważniejszych artykułów publicyst. w związku z kursem historii w kl. IV. gimnaz. (Wiadomości Hist.-Dydakt. 1937, z. 3); S. F r y c z. O nauczaniu historii przy pomocy utworów literatury pięknej (Przeszłość, 1935, nr. 3); G. G e b e r t o w a. Nowa pomoc naukowa — Encykl. „Świat i Życie" (Wiadomości Hist.- Dydakt. 1934, z. 1).

za podstawę historycznej biblioteki szkolnej przystępną monografię historyczną, spróbujemy określić jej wyróżniające stanowisko w czytelnictwie młodzieży, omówić jej stosunek do innych form lektur.

Już u progu organizacji szkolnictwa w odrodzonym Państwie — zabrano się bardzo pochopnie do stosowania tekstów źródłowych, w wyniku czego zaczęto się porać z trudnościami rozbioru i komentowania cząstek czy (rzadziej) całości poszczególnych materiałów źródłowych. Tak wiele o tym pisano i mówiono, iż dziś wystarczy stwierdzić jedno: w nowym 4-klasowym gimnazjum źródło może wystąpić tylko jako środek pomocniczy, stosowany rzadziej, od wypadku do wypadku, o roli raczej ilustracyjnej, niż zasadniczo-poznawczej, mogący zastąpić tylko częściowo podręcznik, wykład i inne środki nauczania. Wynika z tego ten praktyczny wniosek, iż nie znajdą w szkole średniej zastosowania publikacje, wyłącznie źródłom poświęcone i to do okresów, chronologicznie ciaśniejszych (np. panowanie Bolesława Chrobrego, unia polsko-litewska lub powstanie listopadowe), że natomiast najodpowiedniejszą formą jest albo wprowadzenie tekstów źródłowych do podręcznika, co obecnie najczęściej jest stosowane, albo też ogłoszenie zbioru tekstów o zasięgu chronologicznym szerokim (np. Polska piastowska, czasy elekcyjne lub doba porozbiorowa). Jako lektura pozalekcyjna źródło przedstawia małą wartość zarówno ze względów formalnych, jak i treściowych, z wyjątkiem niektórych pamiętników.

Lektura powieści historycznych, a tym bardziej innych utworów beletrystycznych, jak poematów lub dramatów o podłożu historycznym — nie może pretendować do tytułu „lektury historycznej". Zbyt wielka doza fantazji, z którą najwybitniejsi nawet powieściopisarze odmalowują psychikę swych bohaterów, dowolność w konstruowaniu tła obyczajowego i kultury materialnej, odsunięcie splotu problemów politycznych na plan dalszy, a wysunięcie na czoło w utworach tych albo założeń etycznych lub estetycznych czynią nawet z realistycznej powieści historycznej materiał, odbiegający daleko od tego, co ma dać lektura historyczna, tj. uzupełnienie pozytywnej wiedzy ucznia o ludziach i o faktach przeszłości.

Tego samego celu nie osiąga się też przez stosowanie czytelnictwa gazet. Sięganie ucznia po prasę codzienną czy periodyczną może w niejednym wypadku podnieść walor wychowania obywatelskiego, przygotować do praktycznego życia, ale wyjątkowo — zwłaszcza dzisiaj — przynosi ono wzbogacenie umysłu nieznanym materiałem faktów. Dzienniki współczesne zbyt mało poświęcają miejsca poważnym studiom historycznym — jak to bywało dawniej, by w nich szukać uzupełnienia wiedzy. Tę pomoc stanowić może jedynie przystępna monografia historyczna, skreślona piórem wytrawnego znawcy tematu, ale z drugiej strony i znawcy psychiki młodego czytelnika, a więc pedagoga, praktycznie zaznajomionego z obecnym programem nauczania i wychowania.

Książka popularna i naukowa w ręku młodzieży[1]). Pogląd, że najodpowiedniejszą formą lektury historycznej jest przystępna monografia historyczna, wymaga uzasadnienia. By je dać w możliwie pełnej formie, wydaje się pożytecznym wyjaśnić, z jaką książką historyczną młodzież najczęściej się styka i co jej te książki dają.

Przede wszystkim należy stwierdzić, że młodzież czyta zarówno książki popularno-naukowe, jak i studia ściśle erudycyjne, często nie posiadające nawet walorów przystępnego stylu i języka. Odsegregować jeden rodzaj piśmiennictwa od drugiego jest bardzo trudno, jeśli chodzi o życie szkolne. Jeszcze silniej wnika do czytelnictwa młodzieży materiał lekturowy, złożony z broszurek okolicznościowych, czytanek patriotyczno-propagandowych, przedruków odczytów jubileuszowych, popularnej publicystyki historycznej; przenikanie tego piśmiennictwa ułatwia

---

[1]) Zestawienie piśmiennictwa popularno-naukowego i poważniejszego jako lektury historycznej dają: N. Gasiorowska. Literatura historyczna popularna 1900—1919 (Przegląd Histor. t. XXII. z. 19—20) — wydawnictwa przeważnie okresu przedwojennego i wojennego, stąd prawie wszystkie wyczerpane; anonim. druk: Lektura historyczna dla młodzieży (b. m. i d.) omawia klasami (I—III) nowsze i dostępne publikacje popularne. Najlepsze informacje bibliograf. z tego zakresu (wraz ze spisami, zalec. przez ogniska metod. dla poszczególnych klas) przynoszą „Wiadomości Hist.-Dydakt." ukazujące się od r. 1933. H. Mościcki w swych „Wskazówkach praktycznych dla nauczyciela historii" (Warszawa 1925) podał wprawdzie dużo pozycyj, ale dzieła popularne przeplecione są trudnymi i nieodpowiednimi dla młodzieży monografiami naukowymi, pozatem autor do lektury histor. wprowadził też utwory powieściowe i dramat. Część lektur podana jest w E. Maleczyńskiej Przeglądzie książek i artykułów, związanych z nauczaniem historii w wydawnictwie Filomaty (Lwów 1937).

fakt, iż tego rodzaju druki figurują bardzo często w półoficjalnych „spisach lektur“ dla poszczególnych klas. Taka literatura popularna i z drugiej strony historiografia erudycyjna dają w rezultacie kontrastowy obraz ujemnych następstw, które chyba jeden tylko walor pedagogiczny może rekompensować: podtrzymanie popędu czytelniczego i budzenie się pewnej samodzielności w doborze lektury. Przez ujemne następstwa rozumieć należy — jeśli chodzi o broszury popularne — wytwarzanie się w umyśle młodocianego czytelnika przekonania o zbyt uproszczonej formie procesów dziejowych. Zbyt często w tych popularnych i okolicznościowych drukach — zawiłe sploty międzypaństwowych stosunków i współdziałanie całego zespołu ludzi wyjaśnia się w sposób grubo uproszczony genialnymi pociągnięciami bohaterskich monarchów, wodzów lub mężów stanu.

Te uproszczenia prawdy historycznej, okraszone sutą niejednokrotnie porcją anegdoty — oto najgłówniejsze rysy literatury popularno-historycznej, nie przekraczającej pozatem rozmiarów 1—2 arkuszowych broszurek. Czyta się je łatwo, umysły mało samodzielne pochłaniają je w znacznej ilości, mnoży się ilość „przeczytanych książek“ w szybkim tempie.

Z drugiej strony spójrzmy na piśmiennictwo wyłącznie naukowe, oczywiście w dzisiejszym słowa znaczeniu: opracowania zagadnienia oryginalne, pogłębione źródłowo, operujące „literaturą przedmiotu“ i często z nią polemizujące, wyposażone w groźny rynsztunek przypisów i cytatów, zróżnicowane typograficznie i zaopatrzone w mnóstwo odsyłaczy, którym odpowiadają podtekstowe odnośniki. Trafia się, że taka książka jest napisana jasno, barwnie i żywo, i że przeczyta ją uczeń kl. III i IV-tej z częściowym bodaj zrozumieniem. Ale przystępny styl i język, to przywilej niewielu autorow. Nie można wierzyć przeciętnemu młodemu czytelnikowi, że książka go pochłonęła, tym mniej, że ją zrozumiał. O ile popularna broszurka pociąga ucznia, o tyle dzieło naukowe raczej go odstręcza.

Istnieje jednak sposób celowy i pożyteczny zbliżenia ucznia do literatury historycznej naukowej, a mianowicie za pomocą opracowania wyjątków z dziejopisarstwa klasycznego, wyjątków zaopatrzonych w odpowiednie wyjaśnienia rzeczowe i terminologiczne, objaśniających ewent. działalność naukową autorów i ich rolę w całokształcie historycznej nauki[1]). Jednakże i te wybory ustępów z poszczególnych dzieł wymagają bardzo dokładnego nadzoru nauczyciela, są dość trudne i nie mogą być wskutek tego czytane przez młodzież w wielkiej liczbie.

Zatem między piśmiennictwem popularnym a erudycyjnym historycznym — znajdujemy formę pośrednią w postaci przystępnej monografii, która nie powinna zawierać w sobie ani uproszczeń metodologicznych broszur popularnych, ani odstręczających utrudnień studium ściśle naukowego.

Monografia ta winna stanąć jasno na pograniczu dwu powyższych gatunków: w sposób przystępny poziomowi umysłowemu, dla którego dany temat programowo jest przewidziany, winna ona odzwierciedlić poważne i istotne problemy danego wycinka wiedzy o przeszłości.

Monografia zagadnieniowa, biografia, szkic historyczny. Przystępna monografia historyczna winna odzwierciedlić w sobie nie tylko konstrukcję indywidualnego tworu historiografii naukowej (z pominięciem drobiazgowego aparatu pomocniczego), ale także winna oddawać różnorodność typów monografii, a zatem monografii zagadnieniowej (albo problemowej), biografii i szkicu historycznego. W tych trzech kategoriach konstrukcji mieści się zasadniczo pełny charakter studium erudycyjnego z wyjątkiem a) drobnych przyczynków, którychby nawet do ujęcia zagadnieniowego nie dało się zaliczyć i b) syntez historycznych. Przyczynkarstwo historyczne, tak rozbudowane i tak podstawowe dla postępu wiedzy, jakim jest ono dla badań specjalnych i drobiazgowych — ma znikomą wartość dydaktyczną w nauce szkolnej. Syntezy historyczne, szczególnie te które w ostatnich latach w pociągającej szacie zewnętrznej i w ujęciu znanych piór pojawiły się na półkach księgarskich — będą chętnie czytane przez młodzież[2]). Niemałą rolę w ich atrakcyj-

[1]) Taką lekturą są obecnie wydawane przez Sekcję Dydakt. P. T. H. we Lwowie tomiki Biblioteki Historycznej dla młodzieży. Ukazały się dotąd wyjątki z K. Chłędowskiego Królowa Bona (w oprac. T. Urbańskiego), z Sz. Aszkenazego Książę Józef (w oprac. M. Tyrowicza) i St. Smolki Mieszko Stary i jego wiek (w oprac. E. Maleczyńskiej).

[2]) Mowa tu o wydawnictwach takich, jak „Polska, jej dzieje i kultura“ t. I—III, „Wielka Historia Powszechna“ (wydawn. Trzaski, Everta, Michalskiego), A. Szelągowskiego, Historia powszechna t. I—II. (wyd. Arcta w Warszawie 1937). Innego rodzaju lekturą przystosowaną do nauki w gimnazjum, stanowią syntezy historyczne regionów, wydaw. przez Państw. Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie (np. „Kraków i Ziemia Krakowska“, „Pomorze wczoraj i dziś“, „Lwów i Ziemia Czerwieńska“ itp.).

ności odgrywa ich szata ilustracyjna, poza tym pociąga ogrom wiadomości, zamkniętych w jednym lub kilku tomach. Jaka jest wartość tej lektury dla ucznia kl. II—IV.? Niewątpliwie tego lub owego czytelnika zachęci ona do bliższego zajęcia się jakimś wybranym tematem, ale będą to wyjątkowi uczniowie. Przeciętnego zaś ucznia czytanie całej publikacji „od deski do deski" znuży bardzo rychło i rączej skłoni do przerzucania się z rozdziału w rozdział, z jednego wieku w drugi. Jasną jest rzeczą, że w rezultacie ten sposób czytania spowoduje powierzchowność w poznawaniu przeszłości, stworzy u niewyrobionego czytelnika fałszywe pojęcie o poznawaniu epoki, nasyci zbyt szybko ciekawość, a najczęściej i najpewniej pozostawi wrażenie czegoś wyrwanego, czegoś nie łączącego się w organiczny związek.

Redukujmy zatem typ lektury historycznej dla gimnazjum do monografii zagadnieniowej, biografii i szkicu historycznego. Spróbujmy określić zachodzące między nimi różnice i wysnuć z nich wartość dydaktyczną.

Przez monografię zagadnieniową rozumie się opracowanie wybranego problemu (węższego czy szerszego) jako całego łańcucha kwestii historycznych, pragmatycznie powiązanych. Skala różnorodności tego typu od skromnych tomików do pokaźnych tomów wspaniałych dzieł L. Kubali, Sz. Askenazego czy Wł. Konopczyńskiego jest tak wielka, iż wprowadzić ona musi kierownika biblioteki uczniowskiej w prawdziwe zakłopotanie. Co wybrać? Czego do półek księgozbioru nie dopuścić? Co winno tu znaleźć się bezwzględnie? Najlepszy obraz chaosu, jaki istnieje w tej dziedzinie dają „gotowe spisy" lektur, sporządzane zarówno dawniej, jak i dzisiaj. A przecież stwierdzić należy, iż monografia zagadnieniowa oddać może niewątpliwie najcenniejsze usługi dydaktyczne jako typ lektury. Wystąpić w niej bowiem mogą jaśniej nawet niż w biografii i szkicu historycznym — cechy konstrukcji naukowej i związek genetyczny problemu. Wydobycie pewnego problemu na plan pierwszy przy zachowaniu należnego miejsca i perspektywy dla innych składowych i pochodnych spraw oraz umiejętne powiązanie kilku akcji — oto główne cechy konstrukcji monograficznej. Cechy te mogą istnieć w dziele historycznym, niezależnie od poziomu ujęcia; w jednych szczegółowość spraw i misterność wiązania wątków wystąpi silniej, w innych słabiej. Umiejętne i zorganizowane rozbudowanie lektury historycznej według wybranych zagadnień — może dać wyśmienite uzupełnienie nauki szkolnej.

Zbliżoną do tego rodzaju dziejopisarskiego jest biografia i to w takim stopniu, iż często nie widzi się między nimi poważniejszej różnicy. Zdaniem naszym — różnica ta istnieje w stopniu wysunięcia głównego bohatera monografii na plan pierwszy, jako tematu centralnego. Istnieją wprawdzie w literaturze naszej prace, w których postać tytułowa (np. „Łukasiński") stanowi tylko nić przewodnią dla połączenia odległych od siebie spraw, ale takich konstrukcyj jest niewiele. Biografia zasadniczo, choćby nie miała w swym założeniu czy to gloryfikacji czy rehabilitacji bohatera — wydobywa go przeważnie ponad miarę jego stosunku dla spraw i ludzi jego życia. Czytając biografię skręcamy nieraz z gwarliwego i burzliwego szlaku dziejów na ciche i ukryte ścieżki i dróżki spraw prywatnych czy osobisto-uczuciowych. Idziemy za człowiekiem, z areny dziejów wpadamy w mikrokosmos przeżyć indywidualnych. Nie ma takich skoków w monografii zagadnieniowej i w tym tkwi poważna w stosunku do niej różnica. Nie każdy młodociany czytelnik z zamiłowania oddaje się takiej lekturze; trzeba tu skupienia większego i głębszej znajomości człowieka, skłonności do introspekcji, by zyskać tło porównawcze dla zrozumienia opisywanych przeżyć. Poważne studia życiorysowe tylko zdolniejsi uczniowie czytają chętnie i z pożytkiem; można to zaobserwować w wypożyczalni szkolnej, gdzie są i biografie i inne książki. Fakt ten nie zmniejsza znakomitej roli wychowawczej, jaką tego rodzaju piśmiennictwo wywierać może na młodzież. Z naciskiem podkreślają to dydaktycy historii.

Szkic historyczny może mieć za przedmiot zarówno życie wybitniejszej osobistości, jak i kompleks wydarzeń czyli tzw. kwestię, ale w pojęciu „szkicu" tkwi pewna specyficzna cecha ujęcia tematu. Zarysowy sposób przedstawienia sprawy, niepełność obrazu przy znacznej dozie anegdoty, przerzucanie akcentu z jednej części zagadnienia na inną — to nie wady, ale cechy istotne „szkicu", zbliżające go do literackiego „essay'u". Stąd młodzież prędzej rozmiłuje się w tym rodzaju, niż innym, ale nie jest to wskaźnikiem jego wartości. Może zagrzać do zainteresowania się pewnym rozdziałem dziejów, ale nie da poglądu na wewnętrzną spoistość faktów. Do

zrozumienia minionej rzeczywistości zbliży tych tylko, którzy umieją wyczuwać związki między faktami. Szkice są dziś na ogół rzadziej spotykanym rodzajem dziejopisarstwa.

Kilka uwag o sposobie konstruowania lektury histor. Byłoby rzeczą w założeniu błędną i bezcelową — usiłować określać w szczegółach metodę ujęcia czy technikę budowy monografii historycznej, przeznaczonej na lekturę gimnazjalną. Takie podanie recept najczęściej zawodzi, o ile ktoś w ogóle chce się do nich stosować. Ale abstrahując od schematu — czy broń Boże — od szablonu, pragniemy zwrócić uwagę na pewne postulaty, które wysuwa szkoła.

Jedną z pierwszych zasad tworzenia lektury historycznej — czy to będzie monografia zagadnieniowa, czy szkic historyczny, czy biografia — wydaje się być zasada rekonstrukcji wycinka dziejów przy zastosowaniu nie tylko możliwej obiektywności, ale i rzeczywistych (realnych) kategoryj tej minionej przeszłości. Przez zasadę tę rozumiemy potrzebę zerwania już raz z mniemaniem, iż lektura historyczna im bardziej ma charakter beletrystyczny, im bardziej drogą fikcyjnych fabuł wprowadza w poznanie odległych czasów i ludzi, tym lepiej spełnia swe zadanie. A więc miast rzeczywistych zdarzeń i historycznych życiorysów — zmyślone postacie i ich dzieje, dialogi nie z źródeł, a z fantazji zaczerpnięte, tło lokalne i czasowe podmalowywane niemal z literacką swobodą i dowolnością (np. niektóre tomiki „Biblioteki Filomaty“ tak zresztą pożytecznej i ciekawej).

Tak jak przyroda, fizyka i chemia nie zawiodłyby daleko, gdybyśmy stosowali przy nich opowiadanka, personifikujące np. faunę morską lub florę arktyczną, zjawiska optyki czy związki chemiczne — tak samo — nauka historii, operująca światem rzeczywistych faktów i ludzi, nie powinna zamącać wrażenia tej realności fikcją charakterów i sytuacyj, które mogły być, ale nie były. Już od kl. I-ej uczeń jest zdolny — stopniowo wdrażać się w poznanie rzeczywistości historycznej, a także i metody rekonstruowania i badania naukowego tej rzeczywistości. Stąd wniosek, że „monografia historyczna“ nawet dla kl. I. może być oparta na wzorze pracy naukowej, nie w znaczeniu erudycyjno-analitycznym z drobiazgowym aparatem przepisów, ale na studium syntetycznym, podsumowującym osiągnięte w dawnym zakresie wyniki. Jest tylko rzeczą przystępnego języka i interesującego stylu, szeregu dodatkowych wyjaśnień a pominięcia zbyt drobiazgowych zagadnień, nie stanowiących podstawowego trzonu problemu — zbliżyć dzieje czy to starożytnego Wschodu, Hellady czy Italii do umysłowości czternastoletniego czytelnika. Im wyższa klasa — tym bardziej podstawowy kompleks zagadnień, „trzon problemu“ może być rozbudowany, a metoda naukowa pogłębiona. Już więc od kl. II. nie od rzeczy byłoby wprowadzić krótkie rozdziały, omawiające stan danego zagadnienia w literaturze z podaniem głównych pozycyj bibliograficznych. Od kl. III. powinny już znaleźć uwzględnienie przypisy, informujące nie tylko o piśmiennictwie, ale i archiwaliach i wprowadzając wyraźne rozróżnienie między źródłami drukowanymi a rękopiśmiennymi. Także rozróżnienie źródeł (aktów i dokumentów, korespondencji i pamiętników, dyplomów i nadań, prasy i publicystyki) odda nauce na tym poziomie pożądaną usługę.

Poza powyższymi postulatami istnieją jeszcze zagadnienia natury technicznej. Książka historyczna dla młodzieży winna stanowczo być ilustrowana. Ten na ogół prosty i pozornie błahy wymóg ma zasadnicze znaczenie, a tylko w nielicznych wypadkach znajduje u nas należyte zastosowanie. Ilustracja o ile możności winna być wiernym obrazem realiów, portretów, czy scen historycznych. Pierwszeństwo przyznać należy ikonografii; gdy tego materiału brak — kompozycje malarskie czy graficzne wybitnych malarzy historycznych. Tu i ówdzie fac-simile ciekawszych dokumentów czy starych druków. Znaczną rolę odgrywają również mapki i plany sytuacyjne, zwłaszcza przy opisach wojen, ale tylko w tym wypadku, jeśli znaki orientacyjne (np. szlaki marszów, zmiany granic, sytuacje strategiczne itp.) są oznaczone barwą odmienną od druku. W przeciwnym razie nie przyciągają oka ucznia, nie zatrzymują jego uwagi, nie koncentrują na miejscach najważniejszych.

Nieobojętnym wreszcie jest sam rozmiar pojedynczego tomiku lektury. Młodzież poważna niechętnie bierze drobiazgi, które szybko połyka, ale których treść albo zbyt ogólnikowa, albo zbyt specjalna niezbyt jej wdraża się w pamięć. Młodzież szuka książki, która by dała jej możliwie pełny obraz tego, co ją interesuje. Dopiero dojrzały i samodzielny czytelnik zadowala się drobnym objętościowo „przyczynkiem“, który stawia jakieś szczegółowe zagadnienie w nowym oświet-

leniu. Książkami co do zewnętrznych swych cech najbardziej odpowiadającymi powyższym wymogom „lektury historycznej" to monografie Art. Śliwińskiego, obecnie na wyczerpaniu[1]) Mogą one być krytykowane z punktu widzenia naukowego, ale nie można im odmawiać znacznego przystosowania do życia szkolnego.

Inne zagadnienia lektury historycznej[1]). Sprawa lektury młodzieży w czasie nauki gimnazjalnej nasuwa jeszcze cały szereg ważnych i ciekawych zagadnień, które pozostają w mniej lub więcej luźnym związku z tematem niniejszych rozważań. Pragniemy tu wskazać na nie bodaj mimochodem. Samo istnienie literatury, odpowiedniej w omawianym zakresie dla młodzieży (gdyby nawet ten postulat w ciągu najbliższych lat dał się poważnie zrealizować) nie zamyka jeszcze sprawy. Wysuwa się kwestia korzystania z tej lektury i egzekutywy nabytych z niej wiadomości. Rzecz jasna o egzekutywie, mającej wpływać na postępy ucznia — może być mowa tylko w stosunku do lektury obowiązkowej, którą nowe programy wyraźnie określają. Inne pytanie to — organizacja czytelnictwa czyli sposób tworzenia i prowadzenia tzw. bibliotek przedmiotowych. Jest to zagadnienie i bibliotekarskie i bibliograficzne, jeśli zasób książek ma odpowiadać zadaniom nauczania i zainteresowaniom młodzieży. Sprawy te stanowią wdzięczne pole do doświadczeń i rozważań dydaktycznych.

18.

DR BLAUSTEIN LEOPOLD

Z wspólnego warsztatu

(Wyniki współpracy sekcji dydaktycznej Pol. Tow. Filozoficznego oraz grupy metodycznej nauczycieli propedeutyki filozofii we Lwowie).

W publikacjach i dyskusjach publicznych, poświęconych propedeutyce filozofii, zwracano dotąd stosunkowo mało uwagi na zagadnienia metodyczne, głównie zaś interesowano się sprawą korzyści, jakie może przynieść młodzieży nauczanie tego przedmiotu. Ale właśnie w tych trudnych warunkach, w jakich przyswaja się młodzieży elementy filozofii, sprawa metod nauczania staje się niezwykle ważna. Próbę omówienia zagadnień dydaktycznych w ścisłym oparciu o praktykę szkolną podjęto we Lwowie. Wyniki współpracy dwóch instytucji, mianowicie sekcji dydaktycznej Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, pozostającej do niedawna pod kierownictwem śp. Prof. K. Twardowskiego, oraz grupy metodycznej propedeutyki filozofii we Lwowie, zasługują na opublikowanie z tego względu, iż zostały one — po raz pierwszy w Polsce — uzgodnione na podstawie doświadczeń większego zespołu nauczycieli. Ośrodkiem wspomnianych prac w pierwszych dwóch latach było rozpatrzenie form pracy nauczyciela propedeutyki filozofii; na tle lekcji przykładowych przedyskutowano szereg dydaktycznych zagadnień. — Poniżej spróbuję w zwięzłym skrócie ująć wyniki wspomnianych referatów i dyskusyj.

I tak uznano, iż do świadomego posługiwania się introspekcją należy uczniów wprawić już na pierwszych lekcjach. Introspekcję należy stosować przez cały czas nauczania psychologii np. przy omawianiu wrażeń, uwagi, pamięci, kojarzenia, fantazji, uczenia się, pojęć, uczuć, woli itd. i to w dwojakiej formie: a) koncentrując ją na określonych przeżyciach lub b) wywołując najrozmaitsze przeżycia równocześnie. Introspekcja odgrywa w nauczaniu psychologii rolę środka poglądowego, może jednak służyć również jako metoda samodzielnego odkrywania przez uczniów twierdzeń psychologicznych. Należy budzić u uczniów umiarkowany krytycyzm (a nie sceptycyzm) wobec metody introspekcyjnej. Najłatwiej stosować metodę introspekcji w odniesieniu do wyobrażeń wtórnych i kojarzeń.

[1]) Mowa tu o monografiach następujących: Stefan Batory (Warszawa, 1922), Hetman Żółkiewski (Warszawa 1920), Jan Karol Chodkiewicz (Warszawa 1922), Król Władysław IV (Warszawa 1925), Jan III. Sobieski (Warszawa 1924), Odsiecz Wiedeńska (Warzawa 1933), Konstytucja 3. Maja (Warszawa 1921), Powstanie Kościuszkowskie (Warszawa 1920), Powstanie Listopadowe (Warszawa 1918), Powstanie Styczniowe (Warszawa 1921).

[2]) Bardzo ciekawy materiał dyskusyjny na temat lektury przynoszą referaty II Zjazdu Pedag. w Wilnie, opublikowane pt.: H. Radlińska-M. Gutry-H. Groslikowa. Czytelnictwo dzieci i młodzieży (Warszawa 1932) oraz praca: M. Rubakin. Czytelnictwo młodzieży i różnice zainteresowań pokoleń (Warszawa 1931).

Eksperyment jest niezwykle cenną metodą nauczania, gdyż budzi żywe zainteresowanie uczniów i uczy ich empirycznego sprawdzania swych przypuszczeń. Eksperyment powinien być poprzedzony sformułowaniem problemu i wzbudzeniem dla niego zainteresowania uczniów. Instrukcja powinna umożliwić wykonanie eksperymentu w ściśle określonych warunkach. Wynik eksperymentu nie powinien być banalny; eksperyment winien być instrumentem wykrywania nieznanych uczniom twierdzeń lub sprawdzania podanych przez podręcznik czy nauczyciela, a nie przekonywujących ucznia albo conajmniej dostarczyć ma ściślejszego sformułowania twierdzeń banalnych. Ze względu na małą ilość eksperymentów, które można przeprowadzić w ciągu roku szkolnego, wskazaną jest rzeczą dokonywanie takich eksperymentów, z których można wysnuć nie jedną, ale więcej tez psychologicznych i które mają znaczenie praktyczne np. w dziedzinie psychologii uczenia się.

Heureza jest główną metodą nauczania logiki formalnej. Przy stosowaniu heurezy należy stawiać zagadnienie bądź to całej klasie (ciche zajęcie), bądź to pojedyńczemu uczniowi przy współpracy całej klasy. Przy omawianiu form rozumowania, które mogą się uczniom wydawać znane, oczywiste, a nawet banalne, należy stosować szybsze tempo i zainteresować uczniów chociażby szybkością w zdobywaniu orientacji w danych zagadnieniach logicznych. Przy omawianiu rozmaitych form rozumowania należy posługiwać się przykładami możliwie niebanalnej treści, podawanymi przez nauczyciela i uczniów, zarazem jednak schematami tych rozumowań, by uświadomić uczniom w pełni formalny charakter praw logicznych. Szkodliwe jest zarówno zaniedbanie materiału przykładowego, jak i oparcie nauczania niemal wyłącznie za nim.

Metoda wykładu jest w nauczaniu propedeutyki filozofii dopuszczalna obok innych metod, a nawet wskazana ze względu na obfitość materiału i konieczność przygotowania do studiów uniwersyteckich. Wykład jest wówczas wskazany, gdy stosowanie innych metod zabrało by zbyt wiele czasu, gdy było by w ogóle niemożliwe lub — gdy chodzi o wywołanie szczególnego efektu wychowawczego. Nadto wykłady na niektórych wstępnych lekcjach mogą wzbudzić u uczniów zainteresowanie dla problematyki przedmiotu nauczania. Podobną rolę wobec dziedzin filozofii, nie omawianych w szkole, mogą odegrać wykłady z końcem kursu nauczania. W zasadzie należy wykładać tylko o kwestiach, niezawartych w podręczniku, chyba, iż pragnie się wydatnie rozszerzyć materiał podręcznika. Celowe stosowanie metody wykładu wymaga umiejętnego podejścia do tego zagadnienia dydaktycznego. Wykład nie powinien wypełnić całej lekcji. Może on wypełnić jej pierwszą część i poprzedzać dyskusję dla przyzwyczajenia uczniów do zajmowania aktywnej postawy intelektualnej wobec tematu właśnie podanego. Wykład można uzupełnić interpelacjami, jednak bez przeistaczania tychże w dyskusję. Na wstępie wykładu można ewentualnie przy pomocy krótkiej dyskusji sformułować problem, którego rozwiązanie przedstawi nauczyciel w wykładzie. Ilość materiału zawarta w wykładzie nie powinna być tak wielka, by utrudniała uczniom jego bezpośrednią rekapitulację. Wskazówki bibliograficzne powinny służyć wykorzystaniu zainteresowania, wzbudzonego dla omówionego zagadnienia, dla wzmożenia wśród uczniów czytelnictwa dzieł z zakresu filozofii. Zakończenie powinno zawierać krótkie streszczenie wywodów, o ile możności, przez młodzież dokonane. Wartość wykładu jako metody nauczania zależy w wielkiej mierze od umiejętności uczniów notowania treści wykładu w głównej osnowie lub nawet w całości. Umiejętność tę należy ćwiczyć i kontrolować jej postępy przez odczytywanie i poprawianie poczynionych przez uczniów zapisków. Uczniów należy wdrażać do aktywnego słuchania, a więc do chwytania i utrwalania głównego toku myśli wykładającego, a zarazem do zapisywania sobie nasuwających się zapytań i uwag krytycznych. Pewne stopniowanie trudności, jakie nastręczają wykłady w tym względzie, jest bardzo wskazane. Włączenie wykładu w większą całość metodyczną, w której skład wchodzą również dyskusje, eksperymenty itd. może znacznie podnieść wartość dydaktyczną wykładu. Wykład nauczyciela może i powinien służyć uczniom jako wzór przy pisaniu referatów, które na ogół jako zbyt przeładowane materiałem i źle konstruowane nie przynoszą słuchającym niemal żadnej korzyści.

Lektura filozoficzna jest cennym składnikiem nauczania propedeutyki filozofii. Lektura może pojawić się na lekcjach propedeutyki filozofii w trzech zasadniczych formach: a) jako wspólnie czytana w szkole, b) jako obowiązkowa, czytana w domu, a omawiana w szkole i c) jako dobrowolna domowa, z której uczniowie indywidualnie lub zbiorowo zdają sprawę w szkole. W związku

z tym odróżnieniem omówiono sposoby opracowania każdej z tych form lektury oraz kryteria wyboru rozpraw czy artykułów, nadających się na lekturę filozoficzną (por. artykuł ogłoszony w „Gimnazjum" I 9). Lekturę można ściśle związać z opracowaniem materiału nauczania i zużytkować dla pogłębienia i rozszerzenia wiedzy uczniów albo potraktować jako dygresję, luźniej związaną z materiałem nauczania. Nauczyciel propedeutyki musi nauczyć uczniów czytać publikacje filozoficzne, tzn. wywołać u nich swoiste nastawienie, polegające m. i. na wnikliwym i ścisłym ujęciu sensu występujących w czytanej publikacji terminów i krytycznym uchwyceniu toku rozumowania. Lektura może stać się również tematem posiedzeń kółka filozoficznego, przy czym należy uwzględnić także publikacje z zakresu tzw. klasycznych zagadnień filozofii. Doświadczenia poczynione w niektórych gimnazjach lwowskich wykazały, że w oparciu o należycie wyposażoną bibliotekę dla uczniów rozwija się spontanicznie wśród nich wyjątkowo żywe czytelnictwo rozpraw z zakresu psychologii, estetyki i innych dziedzin filozofii.

Analiza utworów literackich z psychologicznego punktu widzenia i przy zużytkowaniu zdobytej przez uczniów wiedzy psychologicznej jest pożądana zarówno z punktu widzenia polonisty, jak i nauczyciela propedeutyki filozofii. Analiza ta polegać może: a) na charakterystyce postaci, b) na syntetycznym ujęciu całokształtu przeżyć doznanych przez poszczególne postacie a opisanych przez poetę w danym fragmencie, c) na analizie przeżyć autora i jego postaci, które wyraża czytany tekst, d) na analizie przeżyć, wywołanych przez tekst u czytelnika oraz e) na wyjaśnieniu pewnych wydarzeń (np. snów) w świecie fikcyjnym przy pomocy praw i teoryj psychologicznych. Nauczyciel propedeutyki powinien — podobnie jak polonista — unikać przy wyborze tekstu do analizy fragmentów, wywołujących silną reakcję uczuciową.

Z dygresyj omówiono tylko dygresje w dziedzinie etyki i stwierdzono, że dygresje dotyczące tematów etycznych powinny jako punkt wyjścia obrać przykłady z życia uczniów lub bliskie im sytuacje życiowe. Wyłaniające się w dyskusji mętne poglądy uczniów należy z miejsca przedstawić we właściwym świetle, a jeśli uniemożliwiło by to realizację wytkniętego planu lekcji, należy takie poglądy zarejestrować i omówienie ich odłożyć na czas późniejszy. Przy dygresjach z zakresu etyki należy unikać zbyt bezpośredniego moralizowania, a raczej zostawić samej młodzieży wysnucie praktycznych wniosków z omówionych zasad etycznych (np. z imperatywu kategorycznego Kanta).

W sprawach użytkowania podręcznika stwierdzono, że nauczyciel może nauczać niezależnie od podręcznika, powinien jednak odsyłać do odpowiednich rozdziałów podręcznika, po omówieniu pewnego zagadnienia. Unikając podawania przykładów zawartych w podręczniku sprawi, że uczeń przeczyta podręcznik z zainteresowaniem, a kontrola korzystania z podręcznika stanie się łatwiejsza. Podręczniki uniwersyteckie mogą służyć jako podstawa referatów lub uzupełniających lektur dobrowolnych.

Specjalny zeszyt przedmiotowy jest nieodzowny. Służy on jako podstawa uczenia się w domu, o ile nauczyciel odbiega od podręcznika. Należy podkreślać w nim stale łączność z podręcznikiem przez odpowiednie odsyłacze. Na lekcji należy zanotować tylko temat lekcji, jeśli treść jej nie odbiega od treści odpowiedniego rozdziału podręcznika lub również wynik lekcji, jeśli treść jej odbiega od materiału podręcznika. Przez właściwe napisy należy odróżnić zapiski dotyczące nowej lekcji od ćwiczeń powtórkowych, zadań domowych, opisów eksperymentów itd. Po zakończeniu opracowania pewnego tematu, można zapisywać w notatniku wskazówki bibliograficzne dla celów samokształcenia. Problem pisemnej pracy ucznia domaga się osobnego rozpatrzenia. W każdym razie należy starannie unikać przeładowania lekcji lub pracy domowej pod tym względem.

Osobne posiedzenie poświęcono omówieniu sprawy kółka filozoficznego. Kółko propedeutyki filozofii może pracować owocnie, stosując rozmaite metody pracy. Np. oparcie się na gruntownej lekturze dzieła filozoficznego, uzupełnienie jej lekturą domową i samodzielnymi rozprawkami uczniów. Tworzenie pracowni, w której koncentruje się praca indywidualna i zespołowa uczniów, polegająca na lekturze, dyskusjach i eksperymentach. Prowadzenie dyskusji na tematy psychologiczne i filozoficzne, zagajone przez uczniów albo nauczyciela, a przygotowane przez naukę szkolną lub specjalną lekturę uczniów (np. „Na czym polega komizm?", „Na czym polega znajomość innych ludzi?" itd.), wreszcie referaty uczniów przygotowane w formie planu referatów na cały rok i omówienie ich przed posiedzeniem z nauczycielem. — Każda z tych metod wymaga odmiennej ingerencji

nauczyciela w pracy kółka. Gdy nie ma kółka, można urządzać przygodnie zebrania chętnych uczniów, celem omówienia interesujących ich zagadnień, na których szczegółowe omówienie podczas lekcji nie pozwala brak czasu.

Na wspólnych posiedzeniach grupy metodycznej i sekcji dydaktycznej Polskiego Towarzystwa Filozoficznego wygłoszono nadto referaty o celach i środkach wyrobienia u uczniów krytycznego myślenia, o pospolitych błędach popełnianych przy nauczaniu logiki oraz o sposobach informowania uczniów o zagadnieniach i metodach psychotechniki [1]).

19.

Z DZIAŁAŁNOŚCI OGNISK METODYCZNYCH WE LWOWIE

Sprawozdanie z konferencji rejonowej Ogniska Metodycznego języka polskiego.

Konferencja rejonowa Ogniska metodycznego języka polskiego odbyła się dnia 7 grudnia 1937 we Lwowie przy udziale 70 osób ze Lwowa i z prowincji, w obecności P. Instruktora ministerialnego dr Wł. Szyszkowskiego i P. Wizytatora Z. Gerstmanna.

Przed południem odbyły się dwie lekcje, które przeprowadzili dr H. Balk w państw. liceum humanistycznym z ruskim językiem nauczania i M. G. Łukaniewiczówna w pryw. liceum matematyczno-fizycznym SS. Urszulanek. Obie lekcje miały ten sam temat: rolę wieku złotego w dziejowym procesie formowania się polskiej kultury duchowej (zagadnienie licealne). Po lekcjach złożyli pp. dr Balk i M. Łukaniewiczówna krótkie sprawozdania zaznajamiając słuchaczy ze sposobami, którymi posługiwali się opracowując wiek XVI. Następnie rozwinęła się dłuższa dyskusja na temat obu lekcji oraz trudności napotykanych przy realizacji programu licealnego. Dyskusję zakończyły cenne uwagi p. Instruktora Szyszkowskiego.

W dyskusji podniesiono, że realizacja programu licealnego wymaga opracowywania materiału zagadnieniami, a pomijania osobowości pisarzy i psychologizowania na temat autorów. Zagadnienia są trudne, do najtrudniejszych zaś należą zagadnienia syntetyczne, jak np. właśnie rola wieku złotego. Jeśli pragniemy omówić rolę wieku złotego nie tylko w literaturze, ale i w zakresie kultury, musimy zaznajomić młodzież z odpowiednimi opracowaniami naukowymi z tej dziedziny, np. z artykułami prof. Łempickiego (Renesans i humanizm w Polsce) i prof. Kota (Polska złotego wieku wobec kultury Zachodu), umieszczonymi w Kulturze staropolskiej (Kraków 1932). Zastanawiano się dalej nad koniecznością wykładu nauczyciela, w którym by można podać uczniom te wiadomości, do których nie mogą oni dojść ani samodzielnie ani drogą referatów wygłaszanych przez poszczególnych kolegów. Tylko drogą lektury naukowej, referatów i wykładu nauczyciela można rozszerzać wiadomości uczniów, które okazują się zbyt szczupłe, aby na ich podstawie budować syntezę epoki. Grozi inaczej niebezpieczeństwo zbyt pochopnego uogólniania faktów i budowanie fałszywych syntez co jest niebezpieczne również ze względów wychowawczych. Z początkiem II półrocza ukaże się bibliografia rozpraw i artykułów odnoszących się do wieku XVIII ułożona przez Ognisko lwowskie. Utwory z literatury współczesnej ma nauczyciel dobierać spomiędzy książek zatwierdzonych do bibliotek szkolnych przez Ministerstwo i wymienionych w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa, których częściowy wykaz rozdano uczestnikom konferencji. Na koniec wyjaśniono, że zadania domowe oficjalne przewidziane w programie mogą mieć formę zadań domowych stosowanych w VII i VIII kl. dawnego gimnazjum, albo mogą być nimi pisemne opracowania zagadnień licealnych, albo pisemne referaty, czy wreszcie zwykłe zadania domowe pisane z dnia na dzień w zeszycie przedmiotowym. Nauczyciel ma przeczytać i poprawić takie zadanie wszystkich uczniów danej klasy.

---

[1]) Współpraca obu tych instytucji nie ogranicza się do wspólnego omawiania zagadnień metodycznych, przy żywym zresztą współudziale profesorów uniwersytetu. Inną dziedziną wspólnej działalności są dążenia do wzbudzenia zainteresowań naukowych wśród nauczycielstwa, zapomocą wieczorów dyskusyjnych oraz odczytów przedstawicieli uniwersytetu dla nauczycielstwa.

Po południu wygłosił profesor U. J. K. dr St. Łempicki doskonale opracowany referat oświetlający ze stanowiska nauki rolę wieku złotego w dziejowym procesie formowania się polskiej kultury duchowej.

Z kolei dr Br. Nadolski omówił najnowsze publikacje z dziedziny polonistyki, które ukazały się w ostatnich miesiącach. Na zakończenie kierownik Ogniska przedstawił plan pracy Ogniska w roku bieżącym, zapowiadając na styczeń konferencje Grup stanisławowskiej, przemyskiej i rzeszowskiej, oraz zaznaczył, że w ciągu całego roku szkolnego należy w czasie realizacji programu licealnego zbierać swoje obserwacje i doświadczenia, które zostaną omówione w jesieni 1938 na najbliższej konferencji rejonowej.

Sprawozdanie z konferencji rejonowej Ogniska Metodycznego języka niemieckiego.

Konferencja rejonowa nauczycieli j. niemieckiego odbyła się we Lwowie 25 stycznia br. i zajęła się zagadnieniami, związanymi z realizacją programu nauczania tego przedmiotu w kl. IV i w liceum w okresie przejściowym.

Przed południem odbyła się lekcja dwugodzinna w I kl. licealnej pryw. Gimnazjum żeń. im. A. Mickiewicza, a jej tematem było stanowisko i charakter średniowiecznej poezji niemieckiej dworskiej w okresie rozkwitu.

Chodziło zaś w szczególności o możliwości syntetycznego ujęcia zagadnienia historyczno-kulturalnego na tym właśnie stopniu nauczania i przy użyciu obecnego podręcznika.

Szerzej zajęto się kwestiami j. niemieckiego w tegorocznej I kl. licealnej w referacie o realizacji programu języka niemieckiego w tej klasie i w dyskusji nad wytycznymi, w których ujęto główne zadania nauczyciela tego przedmiotu w obecnych warunkach liceum. Wytyczne ogłosi w okólniku Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Lekcję prowadził i referat wygłosił P. Sandel.

Po południu omówiono nowe podręczniki dla kl. IV w świetle dotychczasowej praktyki w referatach P. dr Żygulskiego, P. Moncibowiczowej i P. Sandela. Z dyskusji wyłoniły się w szczególności dezyderaty, zwrócone do autorów podręczników, by w przyszłych wydaniach starali się o uproszczenie słownictwa zbyt specjalnego, by w podręcznikach przynajmniej do kl. III włącznie odróżniali w słownikach czynne i bierne słownictwo (gdyż niektóre podręczniki tego nie czynią), by dla kl. IV wydano jak najszybciej słownik i gramatykę, których brak bardzo utrudnia pracę młodzieży i nauczyciela, by wreszcie — co najważniejsze — starali się w przedstawianiu i naświetlaniu współczesnego życia niemieckiego o możliwą objektywność.

W końcu odczytał P. dr Żygulski referat p. n. „Neues über das Schuldrama der Jesuiten".

W konferencji uczestniczyło przeszło 90 osób.

Sprawozdanie z konferencji rejonowej Ogniska Metodycznego historii.

Konferencja rejonowa nauczycieli historii we Lwowie odbyła się w dniu 27/XI 1937 r. przy udziale 76 osób. W części pierwszej konferencja poświęcona była organizacji pracy Ogniska w roku szkolnym 1937/38. Odnośnie do gimnazjum 4-letniego praca iść będzie w kierunku nacisku na wyniki nauczania. Nadto Ognisko prowadzi dalej pracę nad przygotowaniem pomocy do nauczania historii lokalnej i regionalnej; przystępuje obecnie do opracowania przewodnika, obejmującego praktyczny wykaz zabytków historycznych w najszerszym tego słowa znaczeniu, związanych z materiałem nauczania poszczególnych klas gimnazjalnych dla całego obszaru Kuratorium. Pracy podjęli się dla poszczególnych miejscowości poszczególni nauczyciele w terminie do września 1938. Przy wydawaniu lektur dla młodzieży ma Ognisko zapewnioną współpracę Sekcji Dydakt. P. T. H.. Odnośnie do liceum Ognisko lwowskie ma na równi z Ogniskami historycznymi w innych miejscowościach opracować projekt wytycznych, dotyczących zakresu i form egzaminu wstępnego z historii do liceum i projekt ten nadesłać do Ministerstwa do 1/III 1938. Poza tym praca Ogniska nad za-

gadnieniami licealnymi polegać będzie na wzajemnej wymianie doświadczeń przy pomocy ankiety, rozpisanej przez Wiadomości Historyczno-dydaktyczne.

W drugiej części konferencji przystąpiono do zebrania wyników indywidualnych i zespołowych prac zeszłorocznych. Dalsze doświadczenia środowiska samborskiego nad lekturą referowała mgr. Z. Wróblewska. Dyskusja przyniosła uzupełnienia i naświetlenia tez, sformułowanych na poprzedniej konferencji rejonowej. Zagadnienie lektury czasopism w kl. IV na podstawie pracy zespołu lwowskiego referował mgr. J. Końca. Ożywiona dyskusja w sprawie powyższej ujęta została w tezy, przeznaczone do rozesłania w teren jako materiał pomocniczy dla nauczycieli. Ocenę podręczników na kl. IV na podstawie pisemnych recenzyj poszczególnych nauczycieli, oraz odpowiedzi na ankietę, referowała E. Kurdybachowa. Po południu nauczyciele wzięli w ramach konferencji udział w posiedzeniu Oddziału Lwowskiego PTH., na którym prof. St. Łempicki w dłuższym referacie omówił zadania nauczyciela historii w ramach PTH. i możliwości pracy naukowej i kulturalnej na prowincji. W dniu poprzedzającym konferencję nauczyciele pozalwowscy w liczbie 47 hospitowali lekcje w Ognisku w kl. I licealnej, oraz wzięli udział w posiedzeniu Sekcji Dydaktycznej Oddziału lwowskiego PTH., podczas którego na podstawie referatu dr T. Ladenbergera przedyskutowano postulaty w sprawie uzupełnień i poprawek programu gimnazjum 4-letniego.

Sprawozdanie z konferencji rejonowej Ogniska Metodycznego geografii.

Konferencja odbyła się dnia 26 listopada 1937. Rozpoczęła się lekcją p. Dr M. Polaczkówny w Państw. Gimn. żeńsk. im. Król. Jadwigi w I kl. licealnej na temat: Podstawy życia gospodarczego Polski. Jak przejawiają się one we Lwowie wedle znanych materiałów i obserwacyj uczennic?

Równocześnie odbyła się lekcja prof. Golańskiego w Państw. Gimn. XI w I kl. lic. na temat: „Rola surowców własnych w przemyśle Polski".

Dyskusja po obu lekcjach dała następujące wyniki: 1) Przegląd tematów prac, jakie otrzymały uczennice dla poznania miasta lub wsi, zależnie od swego wyboru. 2) Ujęcie przez prof. Golańskiego całego materiału zagadnień życia w 11-u punktach dyspozycyjnych. 3) Stwierdzono, że nie można traktować zagadnień życia, jako repetitorium materiału kl. 4-ej. 4) Należy dążyć do pracy na podstawie map, materiału statystycznego, nie dyktować uczniom wykładów gotowych. 5) Dobre wyniki dają odwiedziny wsi, z celowo obmyślanymi wywiadami, bądź też w mniejszych środowiskach, wywiady u wójtów gmin, obserwacje dni targowych itp. metody pracy. 6) Zalecono wprowadzenie jedynie najważniejszych ścisłych pojęć gospodarczych i socjologicznych. 7) Pozostawiono jako kwestię otwartą do uznania nauczyciela sprawę kolejności teoretycznego ujęcia, a poznania żywego przykładu.

O godz. 17-tej Inż. p. Suchodolski w wykładzie p. t.: „Przemysł chałupniczy w Polsce a za granicą" przedstawił słuchaczom wielkie możliwości przemysłu domowego, o ile państwo i społeczeństwo tak się doń ustosunkują, jak np. w Szwajcarii i Niemczech. Podał stan prac organizacyjnych w Polsce oraz literaturę, odnoszącą się do danego tematu.

P. instruktor M. Janiszewski przedstawił własną próbę syntetycznego ujęcia rozwoju miast w Polsce. — Następnie powiadomił, że w Warszawie odbywa się kurs dla uczących zagadnień życia współczesnego. Uchwalono uprosić Kuratorium o urządzenie takiego kursu we Lwowie i sprowadzenie skryptów z kursu warszawskiego — dla współpracy. Na zakończenie Kierowniczka Ogniska przypomniała terminy wykończenia prac, o które sił Instruktor geografii. Zapowiedziała, że będą się odbywały konferencje grupowe, w związku z nauką w IV kl. gimn. i I licealnej.

Sprawozdanie z konferencji rejonowej Ogniska Metodycznego fizyki.

Konferencja rejonowa nauczycieli fizyki odbyła się dnia 30 listopada 1937 r. w siedzibie Ogniska w Państwowym Gimnazjum VIII we Lwowie i była zorganizowana pod znakiem pracy w I klasie licealnej. Wzięli w niej udział wszyscy nauczyciele, uczący fizyki w liceach Lwowskiego Okręgu Szkolnego. Liczba uczestników wynosiła 140.

1) Z zagadnień programowych omówiono na podstawie referatów pp. Halaunbrennera i Lorenza rozkład materiału w czasie, sprawę podręczników, lektury uzupełniającej, zagadnienia nadające się do pracy laboratoryjnej bądź w formie ćwiczeń jednolitym frontem, bądź zadań indywidualnych i sprawę notatek uczniowskich.

Zagadnienie rozkładu materiału w czasie nie było rygorystycznie traktowane, podkreślano, że swoboda i indywidualność nauczyciela nie powinny być krępowane, — ale pewna ogólna orientacja jest wskazana. W liceum matematyczno-fizycznym liczba godzin lekcyjnych wynosi 4 tygodniowo, co przy 30 tygodniach nauki daje razem godzin 120. Z tych 120 godzin może być 80 przeznaczonych na mechanikę, zaś około 40 na ciepło. W wydziale przyrodniczym przy 3 godzinach lekcyjnych tygodniowo jest razem 90 godzin w roku. Z tego na mechanikę może wypadać 50 godz., na ciepło 25, na optykę 15. W wydziale humanistycznym przy 2 godzinach lekcyjnych tygodniowo jest razem godzin 60. Z tego na mechanikę wypada godzin 30, elektrostatykę 18, optykę lub fale elektromagnetyczne 12. W wydziale klasycznym przy 2 godzinach tygodniowo jest razem godzin 60. Z tego na mechanikę może wypada godzin 15, optykę lub fale elektromagnetyczne 10, elektryczność 20, astronomię 15.

Stwierdzono, że lektura popularno-naukowa, rozpoczęta w gimnazjum, wydała dobre rezultaty, rozwinęła zamiłowanie do lektury naukowej, podniosła czytelnictwo i winna być kontynuowana w liceum. Chodzi tylko o dobór tematów odpowiednich. Pod tym kątem widzenia omówiono z literatury obcej wydawnictwo G. B. Teubnera w Lipsku — Mathematisch Physikalische Bibliothek.

Sprawa notatek. Uczniowie winni mieć notatki, w których notują dyspozycje lekcyj, a także treść praw, definicyj itd. Taka notatka w roku bieżącym, kiedy nie mamy jeszcze do programu dostosowanych podręczników, będzie odgrywać dużą rolę. Nadto uczniowie winni mieć małą notatkę na zadania rachunkowe. W wydziałach matematyczno-fizycznym i przyrodniczym, uczniowie powinni przerobić dość dużo zadań. W końcu uczniowie powinni posiadać zeszyty na samodzielne sprawozdania z ćwiczeń laboratoryjnych. Gdzie te sprawozdania mają być opracowywane, w szkole czy w domu, jak uczy praktyka, bardzo trudno przesądzać z góry, oba wypadki są możliwe.

2) Prof. Lorenz z Przemyśla podał bogaty wybór ćwiczeń. Prof. Śliwa przedstawił sposoby pomiaru prędkości pocisków, prof. Krzyżanowski sposoby wyznaczania przyśpieszenia ziemskiego, prof. Sałabun eksperymenty z ballistyki. Prof. Lichtenberg demonstrował precyzyjny aparat obręczowy do opracowania momentów bezwładności, kier. Ogniska przedstawił aparaty do hydro- i aerodynamiki, prof. Choma z Tarnopola dał piękny, objektywny pokaz ruchów Browna.

3) Po południu prof. Malarski głęboko przedstawił zasady termodynamiki, z czego uczestnicy wynieśli poważne korzyści zarówno dla nauczania, jak i pogłębienia swojej wiedzy.

Sprawozdanie z konferencji rejonowej Ogniska Metodycznego chemii.

Konferencja rejonowa Ogniska chemii dnia 29 listopada 1937 r. rozpoczęła się lekcją w I kl. liceum mat.-prz. SS. Urszulanek we Lwowie, przeprowadzoną przez p. H. Müllerową. Tematem lekcji były własności sodu i potasu, ich wodorotlenków oraz elektrolityczne otrzymywanie tych substancji z chlorków.

W dyskusji podkreślono, że lekcja wypadła bez zarzutu i wykazała dobry poziom wiadomości uczennic i ich orientacji. Poza tym omówiono zagadnienia związane z techniką nauczania i kwestią bezpieczeństwa przy operowaniu sodem i potasem oraz konieczność stosowania małych dawek tych metali przy pokazach, a zwłaszcza ćwiczeniach uczniów.

Następnie kierownik Ogniska podał próbę rozwinięcia programu w formie szeregu ćwiczeń i pokazów, wiążących się z materiałem nauczania i mających na celu bądź to wprowadzać eksperymentalnie pewne zagadnienia, bądź też ilustrować słuszność wniosków wysnutych dedukcyjnie. Podkreślono silnie wartość zasady Le Chateliera, obejmującej zależność przebiegu reakcji i stanów jej równowagi od temperatury, ciśnienia i stężeń składników jako parametrów.

W dyskusji nad realizacją programu podkreślano ogólnie duże trudności, wywołane przez skąpe uposażenie pracowni szkolnych, przez zbyt wielką liczebność grup ćwiczących przy małej ilości stołów oraz przez bardzo małe dotacje na zakup pomocy naukowych i odczynników. Poza

tym nauczyciele przeważnie nie chemicy, realizujący program chemii nie taili swego szczupłego, fachowego przygotowania, spowodowanego niecelową organizacją studiów uniwersyteckich nie dostosowanych do potrzeb szkoły. Wreszcie podnoszono bardzo dużą — może nawet zbyt dużą rozległość programu.

Demonstracje i ćwiczenia przeprowadzone przez kierownika Ogn. objęły zagadnienia następujące:

1) Termiczny rozkład wody — według Rheinboldta.
2) Synteza tlenków azotu w łuku elektrycznym
3) Otrzymywanie etylenu z etanolu przez katalityczne działanie Al_2O_3 na pary alkoholu.
4) Stężenie jonów wodorowych i użycie uniwersalnych wskaźników

Demonstracje elektroliz stopów dla otrzymywania metali alkalicznych i ziem alkalicznych przeprowadzone przy pomocy aparatur bardzo prostych (tygiel żelazny, sztabka węglowa, palnik i akumulatory) były przykładem prostych i szybko prowadzących do celu eksperymentów szkolnych

Sprawozdanie z konferencji grupy metodycznej propedeutyki filozofii.

Konferencja grupy metodycznej propedeutyki filozofii we Lwowie odbyła się dnia 2 grudnia 1937 r. wspólnie z sekcją dydaktyczną Polskiego Towarzystwa Filozoficznego we Lwowie z udziałem nauczycieli z całego okręgu szkolnego. Obecnych 81 osób. Tematem konferencji było: 1) „Omówienie głównych zasad programu licealnego propedeutyki filozofii" (ref. Instr. Min. Dr B. Gawecki) 2) „Przygotowanie nauczycieli do realizacji nowego programu" (ref. Prof. U. J. K. Dr K. Ajdukiewicz).

Ad 1): a) wyjaśniono szereg wątpliwości, związanych z sposobem rozumienia i realizacji programu licealnego oraz wysunięto pod adresem Władz Szkolnych i Polskiego Towarzystwa Filozoficznego szereg postulatów, mogących ułatwić realizację nowego programu. b) Ustalono projekt rozkładu materiału przy realizacji nowego programu (20 godzin lekcyjnych na psychologię poznania, 20 godz. na zarys logiki formalnej, 20 godz. na metodologię ogólną wraz z kwestiami z zakresu teorii nauk, 20 godz. na naukę o postępowaniu człowieka, a 10 godz. na zagadnienia filozoficzne, opracowywane w oparciu o lekturę). c) Uznano, że wobec bogactwa materiału i szczupłości czasu na pierwszy plan wysunie się z metod nauczania wykład, połączony z dyskusją przy zastosowaniu od czasu do czasu eksperymentu i lektury szkolnej.

Ad 2) zestawiono spis książek, które pomocne być mogą nauczycielowi w przygotowaniu do realizacji programu licealnego.

Spis ten podano w osobnym komunikacie do wiadomości nauczycieli propedeutyki filozofii w Okręgu.

Po zakończeniu obrad 50 uczestników konferencji zwiedziło Poradnię Zawodową.

20.

WYKAZ CENNIEJSZYCH DZIEŁ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W BIBLIOTEKACH OGNISK METODYCZNYCH WE LWOWIE

W bibliotece Ogniska języka polskiego

Dział rzeczowy:

A) Historia i teoria literatury:

Korbut Gabriel: Literatura polska od początków do wojny światowej. 4 tomy, wyd. II 1929.

Pomirowski Leon: Walka o nowy realizm. Warszawa 1933 .

Pomirowski Leon: Nowa literatura w nowej Polsce. Warszawa 1933.

Czachowski Kazimierz: Obraz współczesnej literatury polskiej 1884—1933, 3 tomy. Lwów 1934—1936.

Ingarden Roman: O poznawaniu dzieła literackiego. Lwów 1937.

B) Kultura i estetyka:

Łoziński Władysław: Życie polskie w dawnych wiekach. Lwów, wyd. ilustr.

Bystroń J. St.: Dzieje obyczajów w dawnej Polsce, 2 tomy. Warszawa 1932.

Suchodolski Bogdan: Ideały kultury a prądy społeczne. Warszawa 1933.

Suchodolski Bogdan: Kultura i osobowość. Warszawa 1935.

Machniewicz Stanisław: Estetyka życia codziennego. Lwów 1934.

C) Język:

Klemensiewicz Zenon: Składnia opisowa współczesnej polszczyzny kulturalnej. Kraków 1937.

Weisberger Leo: Muttersprache und Geisteskultur. Goettingen 1929.

Dział metodyczny:

Brunot F.: L'enseignement de la langue française (dans l'enseignement primaire). Wyd. VI, Paris 1929.

Drach E.: Sprecherziehung. Handbuch für die Deutschkunde, Band 3. Wyd. IV, Frankfurt a. M. 1931.

Engelmann S.: Methodik des deutschen Unterrichts. Wyd. III. Leipzig 1929.

Ficker P.: Didaktik der neuen Schule. Wyd. II—III. Leipzig 1932.

Linke K.: Der freie Aufsatz auf der Unter-, Mittel- und Oberstufe. Mit Schüleraufsätzen und Schülerzeichnungen. Wyd. V. Braunschweig, Berlin, Hamburg (b. d.).

Linke K.: Nauczanie łączne i nauczanie języka ojczystego, przekład Juliusza Saloniego. Warszawa 1933.

Müller L.: Vom Deutschunterricht in der Arbeitsschule. Wyd. V. Leipzig 1931.

Müller L.: Deutsche Sprachkunde in der Arbeitsschule. Leipzig 1932.

Rahn F.: Die Schule des Schreibens. Frankfurt 1933.

Schneider W.: Deutscher Stil- und Aufzatzunterricht. Wyd. V. Frankfurt 1932.

Ueding P.: Grundfragen der Kunstbetrachtung im kulturkundlichen Unterricht der höheren Schulen. Frankfurt 1929.

W Bibliotece Ogniska języka francuskiego

Dział rzeczowy:

A) Historia, ustrój:

Malet Albert: Histoire de France illustrice Hachette, Paris.

Bourgeois E.: Ce qu'il faut savoir du passé de la France. Boivin, Paris.

Barthélemy J.: Le gouvernement de la France. Payot, Paris.

B) Historia kultury francuskiej:

Rambaud: Histoire de la civilisation française. Colin, Paris.

C) Historia sztuki:

Hourticq: France (Ars una). Hachette, Paris.

Braun: La peinture française au XIX et XX s., Paris.

D) Historia literatury:

Bédier-Hazard: Littérature française illustrée. Paris, Larousse.

Lanson G.: Histoire de la littérature fr. Hachette, Paris.

Sénéchal An.: Les grands courants de la litt. cont. Malfère, Paris.

Mornet D.: Histoire de la litt. et de la pensée fr. cont. Colin, Paris.

E) Geografia:

Maurette F.: Toute la France — Hachette, Paris.

Saillens E.: Toute la France — Larousse, Paris.

F) Język:

Brunot V.: La pensée et la langue. Masson, Paris.

Brunot-Bruneau: Grammaire historique de la langue française. Masson, Paris.

Sudre L.: Grammaire française. Delagrave, Paris.

Lanusse et Yvon: Cours complet de grammaire. Berlin, Paris.

Czerny: Wymowa francuska. Ossolineum, Lwów.

Grammont: Petit traité de versefication. Colin, Paris.

Dział metodyczny:

Aronstein Ph.: Methodik des neusprachlichen Unterrichts. Teubner, Leipzig.

Bohlen A.: Neusprachlicher Unterricht. Quelle u. Meyer, Leipzig.

Ciesielska Borkowska St.: Język francuski. Książnica-Atlas, Warszawa—Lwów.

Czerny Z.: Dydaktyka języków nowożytnych. (Odb. z Encyklopedii Wychowania).

Flagstadt Chr.: Psychologie der Sprachpädagogik. Teubner, Leipzig.

Ficker P.: Didaktik der neuen Schule. Lickfeld, Leipzig.

Hübner W.: Didaktik der neueren Sprachen. Diesterweg, Frankfurt.

Języki nowożytne. — Księga pamiątkowa Zjazdu. Książnica-Atlas.

Kühn G.: Aufsatz und Spracherziehung. Quelle u. Meyer, Leipzig.

Münch R.: Vom Arbeitsunterricht in den neueren Sprachen. Teubner, Leipzig.

Rheinische Beiträge zur Durchführung der Schutzeform in den neueren Sprachen. Elwert, Marburg.

Schweitzer-Somounot: Méthodologie des langues vivantes. Colin, Paris.

Strohmeyer Hans: Methodik des neuspr. Unterrichts. Westermann, Braunschweig.

W bibliotece ogniska języka niemieckiego

Dział metodyczny:

Strohmeyer H.: Methodik des neusprachlichen Unterrichts, 1928.

Bohlen A.: Neusprachlicher Unterricht, 1930.

Schwedtke K., Salewsky R.: Arbeit u. Forschung der Jugend. Wege und Ziele des neusprachlichen Unterrichts, 1930.

Münch R.: Vom Arbeitsunterricht in den neueren Sprachen, 1930.

Hübner W.: Didaktik der neueren Sprachen, 1933.

Aronstein Ph.: Methodik des neusprachlichen Unterrichts I. B., 1926.

Kühn G.: Aufsatz und Spracherziehung in der höheren Schule, 1930.

Prace zbiorowe:

Der grammatische Unterricht in den neueren Sprachen, 1931.

Zur Methodik der Lekture, 1932.

Erwerbung, Einübung u. Befestigung des Wortschatzes, 1932.

Kulturkunde und neusprachlicher Unterricht, 1928. 8—11. Beihefte der „Neueren Sprachen".

Roczniki „Zeitschrift für Deutschkunde" od 1934.

W bibliotece Ogniska języka łacińskiego

Dział rzeczowy:

Baumgarten F., Poland F., Wagner R.: Die hellenische Kultur, Leipzig, Berlin 1913.

Biblioteka Filomaty, Lwów.

Buschor: Die Plastik d. Griechen, Rembrand-Verlag, Berlin.

Carlier A.: La vie Grecque et Romaine, Ferd. Nathan, Paryż 1935.

Cybulski St., Kohlhauer E.: Das römische Haus. K. Koehler, Lipsk 1905.

Cybulski St.: Poezja łacińska w pieśni. Książnica Polska, Lwów 1934.
Eos — Kwartalnik klasyczny, Lwów.
Ernout A.: Historische Lautlehre des Lateinischen, Winter, Heidelberg.
Funaioli: Horaz als Mensch u. Dichter.
Gaar-Schuster: Lat. Gramatik I Formenlehre. Oesterr. Bundesverlag, Wien 1935.
Hahn W.: Bibliographia philologiae class. et humanisticae Polonorum, Eus Suppl. I, Lwów 1911—1925.
Hense Leonard: Griechisch-roemische Altertumskunde. Aschendorf, Münster 1933.
Hülsen Ch.: Das Forum Romanum. Seine Geschichte u. seine Denkmäler, Rom 1905.
Das Humanistische Gymnasium r. 1937, Teubner, Leipzig.
Jaeger Werner: Paideia, Walter de Gruyter. Berlin 1934.
Jaeger Werner: Antike u. Humanismus. Quelle u. Mayer, Leipzig 1933.
Klotz: Geschichte d. röm. Literatur, Velhagen-Klasing Bielefeld, Leipzig 1930.
Kroll W.: Die wissenschaftl. Syntax im lat. Unterricht, Weidmann, Berlin 1925.
Lamer H.: Römische Kultur im Bilde, Quelle Mayer, Leipzig 1933.
Laurand: Manuel des etudes grecques et lat. Picard, Paris 1924.
Manteuffel J.: Książka w starożytności, P. W. K. S., Lwów.
Michałowski K.: Delfy, P. W. K. S., Lwów.
Menge: Repetitorium d. lat. Syntax u. Stilistik, Wolfenbüttel, Zwissler 1914.
Mommsen: Römische Geschichte, Phaiden Verlag, Wien 1934.
Morawski K.: Tullius M. Cicero, Życie i dzieła, Kraków 1911.
Morawski K.: Rzym, Krakowska Spółka Wyd., Kraków 1924.
Morawski K.: Zarys literat. rzymskiej, Akademia Umiejętności, Kraków 1922.
Morstin L.: W kraju Latynów, Ska Wydawnicza, Kraków 1925.
Philologische Wochenschrift r. 1937, Leipzig 1937.
Plasberg: Cicero in seinen Werken u. Briefen, Dietrich, Leipzig 1926.
Popławski M.: Literatura rzymska, Trzaska, Ewert, Warszawa.
Przegląd Klasyczny r. 1935 6 Filomata, Lwów 1935.
Przychocki: Kultura klasyczna.
Rubenbauer H, Hofman John.: Lat. Schulgramatik Oldenburg, München—Berlin 1929.
Salis A.: Die Kunst der Griechen, Hirzl, Leipzig 1923.
Schneider R.: Die Kriegsmaschinen d. alten Griechen u. Römer, Koehler, Leipzig 1908.
Schuster M.: Altertum u. deutsche Kultur, Wien 1926.
Sinko T.: Echa klasyczne w literaturze polskiej, Ska Wydawn., Kraków 1923.
Sinko T., Nasz przyjaciel Maro, Kraków 1930.
Sinko: Literatura grecka. Akademia Umiejętności, Kraków 1932.
Sinko: Hellada i Roma w Polsce, P. W. K. S., Lwów 1933.
Sinko: Żywy spadek po Grecji i Rzymie, Ska Wydaw., Kraków 1923.
Sommer F.: Vergleichende Syntax d. Schulsprachen, Teubner, Leipzig 1931.
Sommer: Handbuch der lat. Lat und Formlehre, Winter, Heildelberg 1924.
Springer: Kunst des Altertums, A. Kröner, Leipzig 1923.
Srebrny: Co zawdzięczamy kulturze świata antycznego, Filomata, Lwów 1936.
Szczepański J.: Kultura klasyczna w zarysie, Ossolineum, Lwów.
Terlikowski-Szczerbański: Życie starożytnych Rzymian, Księgarnia Naukowa, Lwów 1925.
Terlikowski-Szczerbański: Życie starożytnych Greków, Księgarnia Naukowa, Lwów 1925.
de Vibraye: Mitologia, Trzaska, Ewert, Warszawa.
Vom Altertum zur Gegenwart, Teubner, Leipzig 1921.
Walde Al.: Lat. etymol. Wörterbuch, K. Winter, Heidelberg.
Weise O.: Charakteristik der latein. Sprache, Leipzig 1899.
Winter F.: Kunstgeschichte in Bildern, Kröner, Leipzig.
Witkowski S.: Składnia grecka, Kasa im. Mianowskiego 1936.
Zieliński T.: Literatura grecka, Trzaska, Ewert, Warszawa.
Zieliński T.: Cicero im Wandel der Jahrhunderte, Ein Vortrag, Teubner, Leipzig 1897.
Zieliński T.: Historia kultury antycznej t. I. Tow. Wydaw., Warszawa—Kraków 1922.
Zieliński T., Srebrny: Literatura starożytnej Grecji epoki niepodl.
Zieliński T.: Starożytność antyczna a wykształcenie klasyczne, Pomarański, Zamość 1920.

Dział metodyczny:

Altsprachlicher Unterricht, Teubner, Leipzig 1926.

Billen: Beiträge zur Methodik des altspr. Unterrichts, Frankfurt a M. 1931.

Cauer P.: Die Kunst des Uebersetzens, Weidmann, Berlin 1914.

Cybulski: Filologia klasyczna, Warszawa 1927.

Golias M.: Dydaktyka j. klasyczn. odb. Encyklopedii Wych. t. II z. 5 i 6, Warszawa 1936.

Golias M.: Nauka j. łac. w kl. III w świetle ankiety, P. T. F., Lwów 1936.

Golias M.: O metodę rozumienia tekstów łac. odb. Kwartalnika Klas. 1934.

Hartke W.: Arbeitsunterricht in d. beiden alten Sprachen, Diesterweg, Frankfurt 1929.

Hoffman Fr.: Der lat. Unterricht auf sprachwissen. Grundlage, Teubner, Leipzig 1921.

Hoffman A.: W pracowni filologicznej Kom. Rodz. przy gimn. Srem. 1935.

Klähr: Horazunterricht, Teubner, Leipzig 1932.

Kranz, Die neuen Richtlinien, Weidmann, Berlin 1922.

Lisco E.: Vom Arbeitsunterricht in den alten Sprachen, Teubner, Berlin.

Meister Rich.: Die Bildungswerte der Antike u. der Einheitschule.

Mader-Broywisch: Zur Eingliederung d. altsprachl. Unterrichts, Diesterweg-Weidman 1934.

Mirtyński Z.: Kilka zagadnień z zakresu met. j. łac. M. Steinig, Trembowla 1936.

Morgenstern: Das Gymnasium, Quelle & Meyer, Leipzig.

Morgenstern: Vom Lateinlernen, Weidman, Berlin 1922.

Oelsner: Vierjähriger Lateinunterricht, Frankfurt a M.

Pastuszczyn B.: Nauczanie słówek łac. w gimn. nowego ustroju, Przegl. Klas. 1936.

Rybicki J.: Jak urządzać własnymi siłami pracownię filolog. Filomata 1936.

Schächter R.: Nauczanie słówek w czteroklasowym gimn. Eos Kwart. Klas. 1936.

Strohmeyer: Der neue Unterricht in Einzelbildern, Westermann, Berlin.

Wecker O.: Der Sprachunterricht nach dem Grundsatz der Konzentration, Teubner, Berlin.

W Bibliotece Ogniska Historii

Antoniewicz Wł.: Archeologia Polski, Warszawa 1928.

Askenazy S.: Szkice i portrety, Warszawa 1937.

Bałaban M.: Żydzi lwowscy, Lwów 1906.

Biblioteczka bałtycka, Toruń (period.).

Biblioteka Filomaty, Lwów (period.)

Biblioteka Składnicy, Warszawa (period.).

Bobrzyński M.: Dzieje Polski w zarysie, t. I—III, Warszawa 1931.

Bujak Fr.: Z odległej i bliskiej przeszłości, Lwów 1924.

Bujak Fr.: Rozwój gospodarczy Polski w krótkim zarysie, Kraków 1925.

Bujak Fr.: Studia historyczne i społeczne, Lwów 1924.

Bulletin de la societe des professeurs d'histoire et de geographie, Paris (period.).

Brückner A.: Dzieje kultury polskiej, t. I—III, Kraków 1930—1931.

Brückner A.: Encyklopedia staropolska, Warszawa 1937.

Burckhart K.: Kultura odrodzenia, Kraków 1930.

Bystroń St.: Socjologia. Wstęp informacyjny i bibliograficzny, Warszawa 1933.

Charewiczowa Ł.: Handel Lwowa w wiekach średnich, Lwów 1925.

Chwalewik E.: Zbiory polskie, t. I—II, Warszawa 1926.

Czołowski A.: Urządzenie pałacu wilanowskiego, Lwów 1937.

Dobrzycki J.: Stary Kraków, Kraków 1937.

Encyklopedia nauk politycznych, pod red. J. Reymana, Warszawa 1936.

Ferrero G.: Wielkość i upadek Rzymu, t. I—II, Poznań 1935.

Filipkowska-Szemplińska J.: Organizacja bibliotek szkolnych, Warszawa 1930.

Funk-Brentano F.: Odrodzenie, Warszawa 1937.

Gide Ch.: Zasady ekonomii politycznej, Poznań 1929.

Grodecki R., Zachorowski St., Dąbrowski J.: Dzieje Polski średniowiecznej, t. I—II, Kraków 1926.

Gutkowska M.: Zarys historii ubiorów, Lwów 1932.
Jabłonowski A.: Ziemie ruskie (atlas), Warszawa 1899—1904.
Janusz B.: Zabytki przedhistoryczne Galicji wschodniej, Lwów 1918.
Hamann R.: Historia sztuki, Warszawa 1934, t. I—II.
Handelsman M.: Historyka, Warszawa 1928.
Harms: Neuer deutscher Geschichts- und Kulturatlas, Leipzig 1934.
Historia sztuki, w opracowaniu St. Gąsiorowskiego, M. Gębarowicza, W. Tatarkiewicza, J. Żurowskiego, T. Szydłowskiego, t. I—III, Lwów 1933—1934.
Wielka historia powszechna, wyd. Trzaska-Ewert-Michalski, Warszawa 1934.
Hornung Z.: Antoni Osiński, Warszawa 1937.
Hoszowski St.: Ekonomiczny rozwój Lwowa, Lwów 1935.
Kaeplin P.: Cartes historiques, Paris b. r. (Atlas).
Kempner St.: Rozwój gospodarczy Polski od rozbiorów do niepodległości, Warszawa 1924.
Kende O.: Handbuch für den Geschichtslehrer, t. I, Leipzig 1927.
Kircheisen M. F.: Napoleon I, t. I—II, Katowice 1931.
Kolankowski L.: Polska Jagiellonów, Lwów 1936.
Kolbe J.: Geschichtliches Arbeitsheft, Berlin 1935.
Konopczyński Wł.: Dzieje Polski nowożytnej, t. I—II, Warszawa 1936.
Kostrzewski J.: Biskupin, Poznań 1936.
Kot St.: Historia wychowania, Lwow 1934.
Kubijowyc W.: Atlas Ukrainy, Lwów 1937 (Atlas).
Kukiel M.: Zarys historii wojskowości w Polsce, Warszawa 1929.
Kulischer J.: Dzieje gospodarcze Europy zachodniej, t. II, Warszawa b. r.
Kultura staropolska, Kraków 1932.
Kumaniecki K.: Nowa konstytucja polska, Kraków 1935.
Kutrzeba St.: Historia ustroju Polski, t. I—IV, Lwów 1913—1918.
Kutrzeba St.: Polska odrodzona, Warszawa 1935.
Kwartalnik historyczny, Lwów (period.).
Lipiński W.: Walka zbrojna o niepodległość Polski, Warszawa 1935.
Lipiński W.: Wielki marszałek, Warszawa 1935.
Lippert W.: Methodik des Geschichtsunterrichts, Erfurt 1934.
Lutman T.: Studia nad dziejami Brodów, Lwów 1937.
Łoziński Wł.: Prawem i lewem, Lwów 1934.
Łoziński Wł.: Życie Polski w dawnych wiekach, Warszawa 1934.
Mączyński Cz.: Boje lwowskie, Lwów 1922.
Maleczyńska E.: Nauczanie historii w szkole średniej, Lwów 1937.
Maleczyński K.: Najstarsze targi w Polsce, Lwów 1936.
Manteufel J.: Książka w starożytności, Lwów 1937.
Martynowiczówna Wł.: Organizacja pracy nauczyciela historii w szkole powszechnej, Warszawa 1934.
Mayr R.: Historia handlu, t. I—IV, Kraków 1924—1930.
Michałowski K.: Delfy, Lwów 1937.
Monografie artystyczne, pod red. M. Tretera, Warszawa b. r.
Muzea polskie, t. I—V, Kraków 1924—1933.
Muzea regionalne, ich cele i zadania, Praca zbiorowa, Warszawa 1928.
Osiński A.: Zamek w Żółkwi, Lwów 1933.
Parandowski J.: Mitologia, Lwów 1932.
Peretiatkowicz A.: Państwo współczesne, Poznań 1935.
Peretiatkowicz A.: Wstęp do nauk prawnych, Poznań 1932.
Piłsudski J.: Pisma zbiorowe, t. I nn., Warszawa 1937.
Pohoska H.: Dydaktyka historii, Warszawa 1937.
Polityka Narodów, Warszawa (period.).
Polska, jej dzieje i kultura od czasów najdawniejszych do chwili obecnej. Praca Zbiorowa, Warszawa 1929—1931, t. I—III.
Poradnik w sprawach nauczania i wychowania. Wydawnictwo MWR. i OP., t. III, zesz. 2 (4), Warszawa 1931.
Przegląd Historyczny, Warszawa (period.).
Przybylski A.: Wojna polska, Warszawa 1930.
Ptaśnik J.: Miasta i mieszczaństwo, Kraków 1934.
Quirini B.: Ilustrowana kronika legionów polskich, Warszawa 1936.
Roczniki dziejów społecznych i gospodarczych, Lwów (period.).

Rutkowski J.: Zarys dziejów gospodarczych Polski, Poznań 1923.

Sieurin E.: Cartes d'études pour l'enseignement de l'histoire, Paris 1932 (atlas).

Skarzyńska J.: Praca z książką naukową, mapą, tablicą, wykresem, Warszawa 1936.

Słownik Biograficzny Polski, t. I nn., Kraków 1935 nn.

Śląsk Polski, Wydawnictwo Instytutu Śląskiego, Katowice 1936 (cykl broszur).

Sprawy Narodowościowe, Warszawa (period.).

Stachiewicz J., Lipiński W.: Polska Organizacja Wojskowa, Warszawa 1930.

Staff L.: Michał Anioł, Lwów 1934.

Strassburger H.: Sprawa gdańska, Warszawa 1937.

Suchodolski B.: Kultura i osobowość, Warszawa 1935.

Suchodolski B.: Ideały kultury a prądy społeczne, Warszawa 1935.

Sulimirski T.: Scytowie na zachodnim Podolu, Lwów 1936.

Światopogląd morski (cykl broszur). Wyd. Instytutu Bałtyckiego, Toruń 1932 nn.

Świderkówna C.: Objektywne podstawy nauczania historii, Łódź 1933.

Szelągowski A.: Historia powszechna, t. I, Warszawa 1936

Szelągowski A.: Rewolucja francuska, Lwów 1932.

Umiński J. ks.: Historia kościoła, t. I—II, Lwów 1934—1936.

Vergangenheit und Gegenwart, Leipzig (period.).

Warchałowski J.: Zofia Stryjeńska, Warszawa 1935.

Wiadomości Historyczno-Dydaktyczne, Lwów (period.).

Wiedza o Polsce. Praca zbiorowa, t. I—IV, Warszawa 1930—1932.

Wierzbowski T.: Vademecum archiwalne, Lwów 1926.

Witwicki Wł.: Wiadomości o stylach, Warszawa 1934.

Zakrzewski St.: Bolesław Chrobry Wielki, Lwów 1925.

Zakrzewski St.: Zagadnienia historyczne, t. I—II, Lwów 1936.

Zieliński T.: Historia kultury antycznej w zwięzłym wykładzie, t. I—II, Warszawa 1937

Zieliński T.: Świat antyczny, t I—III, Warszawa 1933—1935.

Ziemia Czerwieńska, Lwów (period.).

Zygmuntowicz Z.: Komendant podziemnej Warszawy, Warszawa 1937.

W bibliotece Ogniska geografii

Gliwic Hipolit: Podstawy ekonomiki światowej.

Grabski Stanisław: Ekonomia społeczna.

Kosiba: Grenlandia.

Rosenbusch: Zasady nauki o skałach.

Srokowski Stanisław: Geografia gospodarcza ogólna.

Stenz Edward: Ziemia

Waściszakowski: Statystyka — Lublin 1930.

Wielka Geografia Powszechna, Wyd. Trzaska—Ewert.

Prace Instytutu Geogr. Lwowskiego.

Cuda Polski. Wyd. Wegenera, Poznań.

Wydawnictwa Instytutu Naukowego Śląskiego.

Czasopismo geograficzne.

Geographischer Anzeiger do roku 1937.

National Geogr. Magazine 1934—1937 bogato ilustrowany.

Przegląd geograficzny.

Przegląd krajoznawczy.

Wiadomości geograficzne.

W bibliotece Ogniska biologii

Dział naukowy:

Adolph: Żaba.

Beck: Podręcznik fizjologii.

Bochenek: Anatomia człowieka, 3 tomy.

Bykowski: Wskazówki do zajęć praktycznych z dziedziny zootomii.

Bowkiewicz: Rak.

Czartkowski: Ćwiczenia z anatomii roślin.
„ Ćwiczenia z fizjologii.
Firewicz i Firewiczówna: Zbiór ćwiczeń zootomicznych.
Godlewski: Embriologia.
Hamacher: Biologie für Jedermann.
Hartmann: Allgemeine Biologie.
Hertwig: Lehrbuch der Zoologie.
Hoyer: Klucz do oznaczania zwierząt kręgowych.
Kołodziejczyk: Ćwiczenia z morfologii roślin.
Kopczyński: Higiena szkolna.
Kulesza: Klucz do oznaczania drzew i krzewów.
Maziarski: Podręcznik do ćwiczeń fizjologicznych.
Michalski: Botanika VI. Poradnik dla samouków.
Nussbaum: Zootomia praktyczna.
Rein: Leitfaden für biologische Übung.
Rostafiński: Przewodnik do oznaczania roślin (12 egzempl.).
Schurig: Biologische Experimente.
Szafer: Życie kwiatów.
Urbanowiczówna: Ameba i wymoczek.
Voigt: Biologische Arbeiten.
Wąsowicz-Zierhoffer: Świat w cyfrach.
Zaćwilichowski: Przewodnik do wypychania ptaków i ssaków.

Dział metodyczny:

A) Książki

Antoniewiczówna: Ćwiczenia i obserwacje biologiczne w ogrodzie.
Gayówna: Organizacja ćwiczeń zoologicznych. Kręgowce.
Gayówna: Tradescantia zebrina.
Gemborek: O prowadzeniu ćwiczeń przyrodniczych.
Gemborek: O prowadzeniu ćwiczeń w pracowni szkolnej.
Gemborek: Ośliczka.
Hassenpflug: Obcowanie z przyrodą.
Przybyłowicz: Ogród-pracownia.
Tworkowska: Aloes.
Voigt: Das Mikroskop im Dienste des biologischen Unterricht.

B) Czasopisma (kompletne roczniki)

Przyroda i technika z dodatkiem „Metodyka biologii".
Czasopismo przyrodnicze.
Kółko przyrodnicze.
Biuletyny kwartalne ochrony przyrody.

21.

MATERIAŁY SZKOLNE

Szczegółowe wyniki raidu narciarskiego młodzieży szkół średnich i powszechnych we Lwowie, Jaworowie i Żółkwi w dniu 1 marca 1938

Nr	Szkoła	Czas przyjścia	Czas przyjścia po odlicz. p. k.	Punkty karne	Miejsce
51	Gimnazjum Jaworów	2,36·08	2,31·08	1/2	I
52	Gimnazjum kupieckie b Lwów	2,32·09	2,27·09	2	II
53	Gimnazjum żydowskie	2,43·08	2,36·08	3	III
55	Szkoła Techniczna	2,30·59	2,25·59	4	IV
60	Gimnazjum III	2,40·05	2,30·05	5	V
54	Gimnazjum kupieckie a	2,29·06	2,24·06	mapa 6	VI
56	Gimnazjum T. S. H.	2,29·06	2,24·06	6	VI
61	Liceum Administracyjne	2,45·11	2,35·11	7 1/2	VII
57	Gimnazjum Żółkiew	2,27·05	2,22·05	mapa 8	VIII
58	Gimnazjum kupieckie c	2,46·45	2,36·35	8	VIII
59	Gimnazjum IV	2,22·38	2,12·38	mapa 18	IX
—	Gimnazjum żydowskie	2,42·00	2,37·00	Poza konkursem	
	Drużyny żeńskie:				
63	Gimnazjum O. Filippi	2,50·06	2,45·06	0	I
62	Gimnazjum Kr. Jadwigi	3,00·11	2,55·11	5	II

Stan szkolnych Kas oszczędności opartych o P. K. O. w poszczególnych okręgach szkolnych

STATYSTYKA ZA MIESIĄC LUTY 1938 r.

Okręg Szkolny	S. K. O. szkół powszechnych						S. K. O. szkół średnich			
	Stan na dz. 1. II 1938 r.	w lutym		Stan na dz. 1. III. 1938 r.	Ilość szkół	Stosunek % S.K.O. do ilości szkół	Stan na dz. 1. II. 1938 r.	w lutym		Stan na dz. 1. III. 1938 r.
		przybyło	zlikwid.					przybyło	zlikwid.	
1. Lubelski	1.372	18	1	1.389	2.333	59,5%	36	1	—	37
2. Brzeski	1.308	22	—	1.330	2.403	55,3%	25	2	—	27
3. Warszawski	2.259	38	1	2.296	4.636	9,5%	142	3	—	145
4. Krakowski	1.975	38	—	2.013	4.109	48,9%	165	3	—	168
5. Wileński*)	1.744	—	41	1.703	3.538	48,2%	100	—	19	81
6. Śląski	280	—	—	280	679	41,2%	14	—	—	14
7. Wołyński	687	19	2	704	1.994	35,3%	35	—	—	35
8. Pomorski	398	11	—	409	1.372	29,8%	33	—	—	33
9. Poznański	641	11	1	651	2 312	28,1%	45	1	—	46
10. Lwowski	1.372	13	2	1.383	5.051	27,9%	121	—	—	121
	12.036	170	48	12.158	28.427	42,7%	716	10	19	707

*) Cyfra SKO zlikwidowanych powstała wskutek skreślenia z ewidencji tych SKO, które w ostatnim czasie nie wykazały żadnej działalności.

Materiały Komitetu Okręgowego Towarzystwa popierania budowy publicznych szkół powszechnych we Lwowie

ZESTAWIENIE WPŁYWÓW OSIĄGNIĘTYCH W OKRĘGU ZA CZAS OD 1. I. 1937 R. DO 31. XII. 1937 R.

L. p.	NAZWA KOMITETU OBWODOWEGO	Wpływy osiągnięte z rozsprzedaży wywieszek	Wpłaty członków dożywotnich	IV Tydzień Szkoły Powszechnej	Wpłaty za znaczki na świadectwa szkolne	Wpływy za legitymacje znaczki składkowe	Razem wpłacono	Kolejne miejsce Obwodu wg. wysokości uzyskanych sum
1	Brzeżany	—	395.—	2.317.06	3.470.20	3.046 83	9.229.09	10
2	Czortków	375.—	845.—	4.696.37	4.771.75	4.493 34	15.181.46	4
3	Dolina	215.—	225.—	2.227.64	1.891.57	2.216.89	6.776.10	16
4	Gródek Jagielloński	15.—	515.—	1.763.88	1.632.75	1.400.12	5.326.75	19
5	Jarosław	—	700.—	3.124.92	2.846.06	2.126.58	8.797.56	11
6	Kamionka Strumiłowa	105.—	425.—	1.179.32	1.383.87	1.224.19	4.317.38	22
7	Kołomyja	—	150.—	3.332.66	3.907.01	3 398.01	10.787.68	7
8	Krosno	—	150.—	1.716.49	1.714.40	2.148.57	5.729.46	17
9	Lwów — Miasto	385.—	2.850.—	5.440.91	4.666.50	7.127.10	20.469 51	1
10	Lwów — Powiat	—	—	2 992.60	2.859.35	2 758.48	8.610.43	12
11	Nadwórna	—	375 —	2.291.51	948.60	1.259.72	4.874.83	20
12	Nisko	65.—	130.—	1.628.74	2.129.60	1.446.98	5.399.32	18
13	Przemyśl	150.—	150.—	3.014.86	2.466.30	2 507.74	8.288.90	13
14	Rawa Ruska	180.—	30.—	4.264.06	2.607.60	4.076.87	11.158.53	6
15	Rzeszów	—	200.—	1.880.64	1.557.—	1.142.93	4.780.57	21
16	Sambor	5.—	450 —	4.323.03	3.620.70	3.654.05	12.052.78	5
17	Sanok	15.—	150 —	2.396.17	2.841.84	2.294.28	7.697.29	14
18	Stanisławów	75.—	1.990.—	4.939.67	3.617.80	6 444.43	16.166.90	3
19	Stryj	275.—	525.—	3.518.68	2.265.95	3 110.97	9.695.60	9
20	Tarnopol	235.—	1.430.—	6.114.20	3.180.31	5.281.37	11.240.88	2
21	Trembowla	105.-	50.—	2.823.32	1.843.50	2.057.25	6.879.07	15
22	Turka	—	100.—	280.40	225.85	926.91	1.532.26	23
23	Złoczów	70.—	170.—	2.040.19	3.531 60	4.017 72	9.829.51	8
	Różni	—	5.400. —	1.954 93	—	—	7.354.93	—
	Zakłady Średnie	—	—	—	30.577.30	—	30.577.30	—
	Razem	2.270.—	16 505.—	70.261.25	90 557.41	68.160.43	247.754.09	
	II i III Tydzień materiał	—	—	1.128.36	—	—	1.128.36	
	Zbiórki bez Tygodnia i wpisy do szkół	—	—	12 805.21	—	—	12.805.21	
							261.687.66	

DOCHODY OSIĄGNIĘTE I KWOTY

L. p.	TYTUŁ DOCHODU	Dochody preliminowane na rok 1937 zł	Dochody rzeczywiście osiągnięte w roku 1937
1	Pozostałość gotówki w dniu 1. I. 1937 r.	73.180.—	73.182.71
2	Subwencje od Zarządu Głównego	230.000.—	230.000.—
3	Zwroty rat udzielonych pożyczek	2.700.—	4.473.84
4	Odsetki za nieterminowe spłacanie rat pożyczek	—	—
5	Legitymacje członków zwyczajnych, legitymacje uczestników, znaczki składkowe dla członków oraz cegiełki na budowę szkół	75.000.—	68.160.43
6	Wpłaty członków dożywotnich	2.000.—	16.505.—
7	Wywieszki	3.000.—	2.270.—
8	Znaczki na świadectwa szkolne	78.000.—	90.557.41
9	Ofiary i imprezy bez Tygodnia Szkoły Pow.	1.200.—	12.805.21
10	Tydzień Szkoły Powszechnej II i III	—	1.128.36
11	Tydzień Szkoły Powszechnej IV	65.000.—	70.261.25
12	Nalepki na podręczniki szkolne	—	550.—
13	Odsetki za rok 1937	3.120.—	3.811.24
	Razem zł	533.200.—	573.705.45

PRELIMINOWANE W ROKU 1937

L. p.	TYTUŁ WYDATKU			Wydatki preliminowane w roku 1937 zł	Wydatki rzeczywiste w roku 1937 zł
1	Pożyczki na budowę szkół			360.000.—	360.000.—
2	Zasiłki bezzwrotne na budowę szkół			1.200.—	900.—
3	Zasiłki bezzwrotne na pomoce naukowe			25.780.—	50.000.—
4	Przelew na rzecz Zarządu Głównego (25% wpływów) . .			56.050.—	63.874.62
5	Koszta administracyjne Komitetu Okręgowego:				
	a) wynagrodzenie personelu . .	7.100.—	7.034.35		
	b) przejazdy	1.150.—	1.072.60*		
	c) materiały pisarskie . . .	100.—	18.—		
	d) druki	800.—	400.—		
	e) porto	1.000.—	1.040.41		
	f) opłaty manipulacyjne w instytucjach bankowych	500.—	584 05		
	g) różne nieprzewidziane wydatki .	200.—	122.68	10.850.—	10.272.09
6	Ryczałty na wydatki kancelaryjne Kom. Obw.			920.—	813.50
7	Koszta administracyjne Kół, które nie mogły pokryć drobnych wydatków z imprez			500.—	453.20
8	Urządzenie Tygodnia Szkoły Powszechnej			2.900.—	3.439.72
9	Kupno nalepek na podręczniki szkolne			—	550.—
10	Kupno maszyny do pisania (I rata)			—	500.—
11	Pozostałość gotówki na rok 1938			75.000.—	82.902.32
	Razem zł . .			533 200.—	573.705.45

* W tym członkowie Zarządu Komitetu Okręgowego zł 92·80.

Obchód Imienin Pana Prezydenta Rzeczypospolitej

W Prywatnym Gimnazjum i Liceum im. Królowej Jadwigi w Przemyślanach odbyło się dnia 1 lutego br. poza nabożeństwem i szkolnym porankiem w związku z Imieninami Pana Prezydenta — nadzwyczajne posiedzenie kółka fizykochemicznego dla oddania hołdu Solenizantowi. Przedmiotem posiedzenia była praca laboratoryjna uczniów członków kółka na temat: Otrzymanie bromku etylowego z alkoholu etylowego. Pracę tę wykonało 12-tu uczniów w czasie 4 godzin pozalekcyjnych, przy czym podział jej był tego rodzaju: w dniu poprzedzającym uroczystość wykonanie preparatu doprowadzono do stadium końcowego, tzn. do frakcjonowanej destylacji; na samym zaś posiedzeniu, 1 lutego, jeden z uczniów zdał sprawę z pracy dotychczasowej nad preparatem, po czym przystąpiono do destylacji otrzymanego bromku etylu. Czynność ta dała asumpt do omówienia wyjątkowych zasług Pana Prezydenta w dziedzinie destylacji ropy naftowej.

W ten sposób zamanifestowali uczniowie na odcinku pracy tak bliskim Panu Prezydentowi podziw i hołd dla jego uczoności, którą imię Polski w świecie rozsławił — a zarazem dali wyraz swojej woli, że chcą iść do Polski Jego śladem i już na ławie szkolnej do tej zaszczytnej służby się sposobią.

Zrzeszenie Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej

Okręg szkolny lwowski.

a) Dotychczas odbyło się 6 zebrań Wydziału, na których przyjęto plan pracy Zrzeszenia, zaznajomiono się ze stanem pracy we wszystkich Kołach; omówiono sprawy wystawy, wieczornicy i inne.

b) Powzięto następującą uchwałę: Wszystkie Koła winny prenumerować i rozsprzedawać organ P. T. K. Oddziału lwowskiego „Przegląd krajoznawczy“ (Red. i Admin. Lwów, Bourlarda 5. P. T. K. — prenum. roczna zł. 5.—); „Z bliska i Z daleka“ (Red. i Admin. Lwów, Kościuszki U. J. K. Instytut geogr. — pren. roczna zł. 3,20); „Orli Lot“ — organ Kół Kraj. M. S. (Admin. Kraków, Dębniki, ul. Barska 41. Red. prof. Węgrzynowicz, Kraków, Oleandry 4, pren. roczna zł. 3.—.

c) Odbyły się 4 zebrania Zarządu, na których załatwiono sprawy administracyjne.

d) Dwukrotnie była czynna Świetlica Krajoznawcza, w czasie której wygłoszono pogadanki, 19 listopada kol. Zbiegień (Gimn. A. Asnyka) o Centralnym Okręgu Przemysłowym i 5 marca kol. Pruziński (Gimn. im. J. Słowackiego) o Ziemi Sanockiej. — Pogadanki ilustrowane były przeźroczami.

Na drugim Zebraniu Wydziału prezesi zgłosili tematy prac krajoznawczych związane ze Lwowem. Tematy te winny być opracowane starannie i wyczerpująco z dokładnym podaniem źródeł, metod pracy i nazwisk autorów. Opracowanie należy składać na ręce Głównego Instruktora Krajoznawczego Z-nia kol. Kisielewicza do końca kwietnia b. r. Tematy opracowań podaje się do wiadomości:

I. Gimn. — Lwów podziemny.
III Gimn. — Elektryfikacja Lwowa.
IV. Gimn. — Prehistoria Lwowa
V. Gimn — Malechów.
X. Gimn. — Gwara lwowska.
XI. Gimn. — Gwara lwowska.
Państw. Gimn. Żeńsk. im. A. Asnyka — Dzielnice Lwowa.
Państw. Gimn. Żeńsk. im. Kr. Jadwigi — Zabytki Lwowa.
Państw. Gimn. Kupieckie męskie — Lwów jako ośrodek kultury w czasach dzisiejszych.
Państw. Szkoła Techniczna — Lwów jako miasto turystyczne.
Liceum Administr. — Cmentarze lwowskie.
Gimn. Żeńskie „Notre Dame“ — Pomniki lwowskie.
Gimn. Żeńskie im. Z. Strzałkowskiej — 1) Dworek Terleckich, 2) Lesienice.
Gimn. Żeńskie „Najśw. Rodz. z Nazaretu“ — Ciekawsze nazwy ulic, dzielnic i części miasta i ich pochodzenie.
Gimn. Żeńskie SS. Urszulanek — Place i rynki targowe we Lwowie.
Gimn. Żeńskie im. J. Słowackiego — Lwów jako ośrodek kultury na ziemi Czerwieńskiej przed w. XX.
Gimn. Ewang. — Gmina ewangelicka we Lwowie.

W związku z organizującą się w ramach Zjazdu ogólnopolską Wystawą Krajoznawczą, wzywa się Koła do szybkiego przygotowywania eksponatów ze specjalnym uwzględnieniem regionu lwowskiego i zaznacza się przytym, że mogą to być modele, stroje, wykresy, mapy, opracowania, albumy itp.

22.

KOMUNIKATY NIEURZĘDOWE

Koło Lwowskie Stowarzyszenia Nauczycieli Rysunków

Na ogólnym zebraniu nauczycieli rysunków wszystkich typów szkół, odbytym we Lwowie w dniu 4 lutego 1938 powstała organizacja nauczycielska pod nazwą: „Koło Lwowskie Powszechnego Stowarzyszenia Nauczycieli Rysunku" jako jedna z komórek Organizacji, obejmującej nauczycieli rysunku szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących i zawodowych tudzież szkół wyższych na terenie całej Rzeczypospolitej Polskiej. Siedzibą Zarządu Głównego P. S. N. R jest Warszawa. Prezesem Koła Lwowskiego wybrany p. Lam Władysław, sekretarzem p. Chudzikowski Juliusz.

Wycieczki szkolne do Poznania

Podczas sezonu rok rocznie zachodzą wypadki, że nieraz z odległych stron przybywają do Poznania wycieczki szkolne bez poprzedniego uwiadomienia i zapewnienia sobie miejsc noclegowych, punktów wyżywienia itp. Pociąga to za sobą w następstwie niemetodyczne i pobieżne zwiedzanie i duże trudności dla kierownictwa wycieczki.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, obsługujące wycieczki od szeregu lat, prosi usilnie w interesie przyjezdnych o poprzednie porozumienie się, podanie terminu przyjazdu i odjazdu, czasu pobytu, ilości, wieku, płci uczestników oraz potrzeb wycieczki.

Jednocześnie komunikuje się, iż zwiedzenie tegorocznych Targów Poznańskich będzie dostępne tylko dla starszej młodzieży szkolnej i to wyłącznie w dn. 6 maja (piątek).

Listy ze znaczkiem na odpowiedź pod adresem: Pol. Towarzystwo Krajoznawcze, Poznań, ul. Śniadeckich 60.

Wycieczki do Gdyni

Wzorem lat ubiegłych Gdyński Związek Propagandy Turystycznej będzie i w tym roku organizował ryczałtowe pobyty dla wycieczek szkolnych przybywających do Gdyni w sezonie letnim.

Ze względu na to, że na tutejszym terenie powstała ekspozytura Ligi Popierania Turystyki, obecnie Związek będzie organizował ryczałtowe pobyty dla wycieczek nie przy pomocy technicznej Wagons-Lits-Cook, jak to było w latach ubiegłych, lecz łącznie z Ligą Popierania Turystyki, której G. Zw. P. T. jest członkiem.

Ceny ryczałtowych pobytów w tym roku będą zniżone, a mianowicie: pobyt jednodniowy, obejmujący całodzienne wyżywienie, kwaterę z pościelą, zwiedzenie miasta oraz portu specjalną motorówką z przewodnikiem — razem od osoby 3.60 zł. (poprzednio 4.30 zł.), pobyt dwudniowy, obejmujący jak wyżej, ponadto wyjazd statkiem na półwysep helski tam i z powrotem razem 8.50 zł. (poprzednio 9.70 zł.).

Przyjazd wycieczki szkolnej należy zgłosić na czas do biura Ligi Popierania Turystyki w Gdyni ul. Pierackiego 2, albo do Gdyńskiego Związku Propagandy Turystycznej.

Odbiorniki szkolne

Wytwórnia Radiotechniczna „Silesia" w Katowicach, ul. Gliwicka 3, oferuje odbiorniki szkolne — świetlicowe: Ideal Z-szk., odbiornik sieciowy na prąd zmienny o napięciu od 110 do 220 V po cenie zł. 128.50 za sztukę. — Ideal B-szk., odbiornik bateryjny 2-woltowy po cenie zł. 118.50 za sztukę. Do cen powyższych dolicza się z tytułu opakowania oraz dostawy loco stacja zapotrzebowania zł. 2.50 od sztuki. Ceny gotówkowe płatne po dostawie.

23.

KONKURS

Zarząd Stowarzyszenia „Polskie Prywatne Gimn. Żeńskie im. Elizy Orzeszkowej w Stanisławowie" ogłasza konkurs na stanowisko przełożonej gimnazjum i liceum prywatnego z prawami publiczności.

Kandydatki przedłożą następujące dokumenty: 1) metrykę urodzin, 2) świadectwo obywatelstwa, 3) świadectwo zdrowia, 4) świadectwo moralności, 5) dowód ukończenia studiów i zaświadczenie odbytej przynajmniej 8-letniej pracy nauczycielskiej, 6) przebieg życia.

Do podań należy dołączyć dokumenty w oryginale lub w uwierzytelnionych odpisach.

Warunki wedle umowy.

Podania należy wnosić najdalej do 15 kwietnia 1938 na ręce sekretarki Zarządu P. Kropiwnickiej, Stanisławów, ul. P. O. W. 10. Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Prenumerata Dziennika Urzędowego wynosi 6 zł. i może być wpłacana w 4 ratach kwartalnych. — Cena numeru pojedynczego 60 gr. Należytości wpłaca się wyłącznie na konto czekowe P. K. O. Nr. 504.090. — Administracja Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

REDAKCJA RĘKOPISÓW NIE ZWRACA.

CENA OGŁOSZEŃ: Strona 60 zł.

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: Lwów, ul. Karmelicka 4, Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Tłoczono w drukarni Jana Żydaczewskiego, Lwów, ul. Leona Sapiehy 77, telefon 204-96.